Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

24 сентябрь, сешанба, 1996 йил

Сотувда эркин нархда. № 195 (1447)

БАНК МИЖОЗЛАРГА МУНТАЗИР

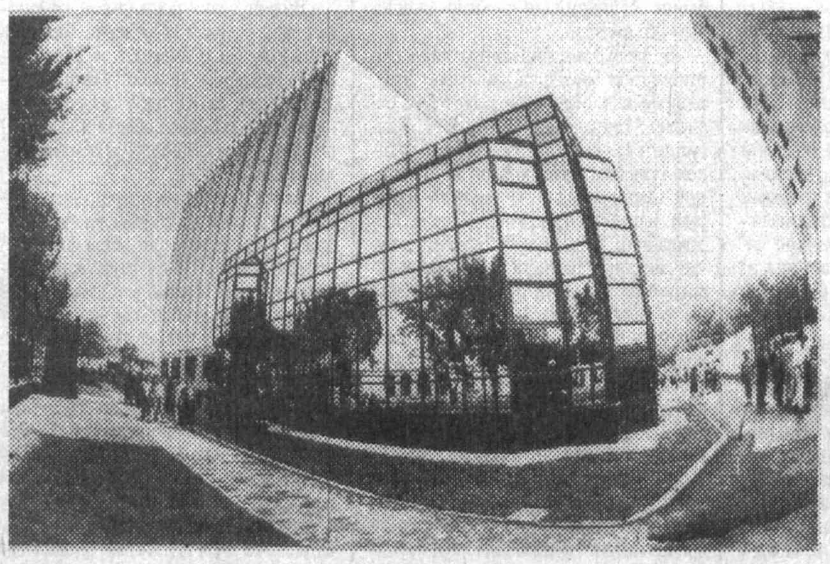

21 сентябрь куни Тошкентда янги молиявий муассаса — ихтисослаштирилган «Асака» давлат-акционерлик тижорат банкининг тантанали очилиш маросими бўлди. Банк янги Миробод бозори ёнида қисқа вақт ичида қуриб битказилган салобатли бинодан жой олди. Маросимда республика вазирликлари, идоралари, банклари раҳбарлари ва ишбилармон доиралар ҳамда пойтахтимиз жамоатчилиги вакиллари иштирок этди.

Тантанали маросимда сўзга чиққан республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков республикамиз Президенти Ислом Каримов иродаси билан «Асака» банкининг ташкил этилиши — Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда танланган йўлнинг нақадар тўғри ва самарадор эканини ифодалашини қайд этди. Истиқлолга эришган халқимиз эндиликда мамлакатимизнинг бой иқтисодий имкониятларидан ўз манфаати йўлида тўла фойдаланиш имконига эга бўлди. Республикамизда янги саноат ишлаб чиқариш тармоғи — автомобилсозликнинг барпо қилиниши бу фикрнинг яққол далилидир. Жанубий Кореянинг машҳур «ДЭУ» компанияси билан ҳамкорликда қурилган Асака автомобилсозлик заводи юксак даражадаги замонавий автомобилларни ишлаб чиқара бошлади.

Маросимда ҳозирнинг ўзидаёқ мазкур автомобиллар зарур қисмларининг учдан бири республикамизда ишлаб чиқарилаётгани таъкидланди. Келгусида двигател ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилганидан кейин автомобил тўлиқ ўзимизда ишлаб чиқарила бошлайди. «Асака» банки автомобилсозликни ривожлантириш муаммоларини ҳал этиш, завод фаолиятини яхши йўлга қўйиш ва маҳсулотни сотишга ёрдам беради.

Йиғилишда иншоотни ўз вақтида ва сифатли қуриб бергани учун қурувчиларга ташаккур билдирилди. Бу борада «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси, «Ўзагроқурилиш» бирлашмаси, «Ўзмонтажмахсусқурилиш» уюшмаси, республика Энергия вазирлиги ишчилари ҳамда пардоз ишларини бажарган Югославиянинг «Торсвик» фирмаси мутахассислари жонбозлик кўрсатишди.

«Асака» банкининг очилиш маросимида республика Бош вазирининг ўринбосарлари Ў. Исмоилов, К. Раҳимов, М. Усмонов, В. Чжен, Қ. Ҳаққулов, Б. Ҳамидов ва Р. Юнусов иштирок этдилар.

(ЎзА).

ЯНГИ ТАРИХИМИЗНИ ЯРАТИШ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон халқи ҳаётида содир бўлаётган буюк ўзгаришлар ва унинг жаҳоншумул тарихий аҳамиятини кўрсатиш, мафкуравий маҳдудлик, тарихни сохталаштиришдан озод бўлган ва мутелик руҳиятидан покланган, миллий тикланиш, юксак маънавият ғоялари, бой маданий меросимиз, тарихий анъаналаримизни ўзида ифодалаган, умуминсоний қадриятларга ва ватанга муҳаббат руҳи сингдирилган мустақиллик даврининг янги, ҳақиқий тарихини ёзиш ва ўрганиш шу куннинг долзарб вазифаларадин биридир.

Мамлакатимиз раҳбарининг Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси қошида «Ўзбекистоннинг янги тарихи» маркази ташкил этиш тўғрисида чиқарган фармойиши ана шу мақсадни кўзда тутади. 21 сентябрь куни академияда ана шу марказ ташкилий гуруҳининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда марказнинг асосий мақсад ва вазифалари белгилаб олинди. Улар:

— мустақил Ўзбекистон Республикаси ички ва ташқи ҳаётида содир бўлаёттан оламшумул жараёнлар ва уларнинг жаҳоншумул тарихий аҳамиятини кўрсатиш асосида Ўзбекистоннинг янги тарихини ёзиш ва ўрганишни ташкил этиш;

— Ўзбекистоннинг янги тарихини тайёрлашда умуминсонийлик, тарихийлик, илмийлик ва бошқа умумбашарий тамойилларга асосланиш, ўтмишни сохталаштириш, мафкуравий маҳдудликдан холи бўлган унинг концепциясини ишлаб чиқиш;

— жамиятда юксак маънавий фазилатларни камол топтиришда бой маданий меросимизга, тарихий анъаналаримизга, умуминсоний қадриятларга таянган ҳолда одамларнинг ўзликларини чуқур англашини, мустақилликни теранроқ тушунишини, ҳурлик, мустақиллик руҳининг инсонлар қалбида уйғонишини таъминлаш;

— Ўзбекистон Республикаси сиёсий тизимидаги ўзгаришлар, жамиятнинг сиёсий-ижтимоий, маданий-маърифий, тарихий жараёнларида мавжуд сиёсий институтлар, партиялар, демократик халқ ҳаракатлари фаолиятига доир манбалар, ҳужжатлар ва адабиётларни йиғиш, ўрганиш ҳамда таҳлил этиш;

— Ўзбекистонда эркин, демократик, ҳуқуқий давлат, фуқаролик жамияти қурилишини жаҳон ҳамжамиятидаги тарихий жараёнлар билан боғлиқ ҳолда ёритиш;

— мамлакат халқи ҳаётига доир тарихий жараёнларни ёритишга бағишланган ва Ўзбекистоннинг энг янги тарихига доир адабиётларни таҳлил этиш ҳамда илмий экспертизадан ўтказиш;

— Ўзбекистоннинг мустақиллик даври билан боғлиқ бўлган энг янги тарихини ўзида ифодаловчи ўқув дастурлари, услубий қўлланмалар, дарсликлар тайёрлаш ва уларни турли тилларда чоп этишни йўлга қўйиш;

— Ўзбекистоннинг энг янги тарихини ёзиш ва ўрганиш асосида жамиятда юксак маънавий фазилатларни камол топтириш, миллий истиқлол мафкурасини шакллантириш, ёшларни тарихий анъаналаримизга, умуминсоний қадриятларга ҳурмат, Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашни амалга ошириш;

— республикада тарихшунослик муамоларини ўрганиш ва унга йирик тарихчи олимлар, сиёсатшунослар, файласуфлар ва ҳуқуқшуносларни жалб этиш;

— халқаро ва республикадаги оммавий ахборот воситалари орқали Ўзбекистоннинг энг янги тарихини, миллий истиқлол, миллий тикланиш ғояларини кенг тарғиб ва ташвиқ этиш. Дунё халқларига Ўзбекистон ҳақида ҳар томонлама ҳақиқий ахборот, кенг ва чуқур тасаввур беришга қаратилган аниқ тадбирларни амалга оширишдан иборат.

«Ўзбекистон янги тарихи» маркази ташкилий гуруҳи мажлисида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Алишер Азизхўжаев иштирок этди.

(ЎзА).

КУН ТАРТИБИДА: ХАЛҚАРО ИЛМИЙ ИНТЕГРАЦИЯ МУАММОЛАРИ

23 сентябрь куни Тошкентда «Фан ва техника соҳасида халқаро интеграция: МДҲ давлатларининг янги бозорга чиқиш йўли» мавзуида халқаро семинар ўз ишини бошлади.

Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси ҳамда НАТО илмий кенгаши томонидан ташкил қилинган ушбу тадбирда АҚШ, Германия, Буюк Британия, Италия, Туркия, Бельгия, шунингдек, МДҲ мамлакатларидан келган олимлар, илмий жамоатчилик вакиллари иштирок этмоқдалар.

Семинарни Ўзбекистон республикси Фан ва техника давлат қўмитаси раиси академик П. Ҳабибуллаев кириш сўзи билан очди. У ҳозирги кунда мустақил Ўзбекистонда илмий-техника сиёсати республиканинг иқтисодий салоҳиятини оширишга, бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиш жараёнида халқ хўжалигидаги ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этишга қаратилганини таъкидлади. Бу, шубҳасиз, ўз самараларини бермоқда. Кейинги йилларда инновацион жараёнларни ташкил этиш ва ривожлантиришга катта эътибор қаратилаяпти. Ўзбекистон фан ва техника соҳасида жаҳондаги 40 дан зиёд давлатлар билан илмий ҳамкорлик алоқаларини ўрнатган. Улар орасида НАТО га аъзо бўлган мамлакатлар салмоқли ўрин тутади.

МДҲ таркибидаги мустақил давлатларда халқаро илмий интеграция ҳамда инновацион жараёнларни ривожлантиришнинг самарали механизмларини ишлаб чиқиш, уларнинг ўзаро алоқалари, ахборот айрибошлаш, табиий ҳамда энергия ресурсларини тежаш, НАТО мамлакатлари билан ҳамкорликда инновация марказлари ишини мувофиқлаштириш ва модернизациялаштириш, илмий-техник бирлашмалар фаолиятини такомиллаштириш билан боғлиқ долзарб масалалар семинар кун тартибидан ўрин олган. Бу ҳақда ўн бешга яқин маърузалар тингланади, илмий баҳс-мунозаралар ташкил этилади, ўзаро тажриба алмашинади.

Семинар давом этмоқда.

Н. ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ШИФОХОНА ЮБИЛЕЙИ НИШОНЛАНДИ

Тошкент шаҳар руҳий касалликлар шифохонаси ташкил этилганига 100 йил тўлди. Шу муносабат билан пойтахтдаги темирйўлчилар саройида тантанали йиғилиш ва «Руҳий касалликларни даволашни яхшилашнинг долзарб масалалари»га бағишланган илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.

Унда мамлакатимиз вилоятларидан, шунингдек, хориждан кўплаб меҳмонлар иштирок этди.

Анжуман қатнашчилари республика Президенти Фармонига кўра шифохонанинг «Дўстлик» ордени, «Шуҳрат» медали, «Республикада хизмат кўрсатган соғлиқни сақлаш ходими» унвони, шунингдек, фахрий ёрлиқ билан мукофотланган бир гуруҳ ходимларини қизғин табрикладилар.

Тадбир қатнашчилари етакчи тиббиёт олимлари ва мутахассислар, Соғлиқни сақлаш вазирлиги вакилларининг Ўзбекистонда тиббиётнинг мазкур соҳаси ютуқ ва муаммолари тўғрисидаги маърузаларини тингладилар. Сўзга чиққанлар, шунингдек, соғлиқни сақлаш тизимини янада такомиллаштириш, бу борада даволаш марказлари ва мутахассислар олдида турган муҳим масалаларга эътиборни қаратдилар. Бу соҳада пойтахт руҳий касалликлар шифохонасида муайян тажриба тўплангани таъкидланди.

(ЎзА)

ЗИМДАН КУРАШ

Буюк Британияда чиқадиган «Таймс» газетаси «Москва мэри ҳокимият учун курашмоқда» сарлавҳали мақола эълон қилди.

Юрий Лужковнинг барча ҳаракатлари хоҳ у поп-музика юлдузи Майкл Жексоннинг қўлини сиқиш бўладими ёки Кремль сиёсатчилари билан баҳс-мунозарасими — буларнинг барчаси мэрнинг амбицияси Москвадан ташқари чиқиб кетганлигини кўрсатади. Президент Ельциннинг касаллиги ошкор бўлгандан сўнг Москва мэри ҳокимият учун очиқ кураш бошлади, деб ёзади газета. Генерал Лебедь томонидан имзоланган Россия ва Чеченистон ўртасидаги тинчлик шартномасини танқид қилиш мэрнинг ҳокимият учун кураш йўлидаги биринчи қадами бўлди. Унинг фикрича, имзоланган шартнома Россия қўшинларининг таслим бўлиши билан тенгдир. Қора денгиз флотининг кимга тегишли эканлиги тўғрисида Россия ва Украина ўртасида ўтаётган музокаралар ҳам мэрнинг диққат-эътиборидан четда қолмади. Буларнинг барчаси Лужковнинг Россиянинг навбатдаги президенти бўлишга қаратилган, деб ёзади «Таймс» газетаси.

ҲАРБИЙ ЖИНОЯТИ УЧУН АЙБЛАНМОҚДА

«Ди Вельт» газетаси собиқ ҳарбий жиноятчи Морис Папоннинг 1942-44 йилларда содир қилган ҳарбий жиноятлари ҳақида мақола эълон қилди.

Ўшанда у Жиронд префектурасининг раҳбари бўлиб, Франциядан 1600 нафар яҳудийни ҳайдаш ва сўнг уларни йўқ қилишда иштирок этган. Газета шарҳловчисининг фикрига қараганда, унинг устидан суд жараёни 15 йилдан бери давом этмоқда. Ҳарбий жиноятларда шубҳа остига олинган Морис Папон бу даврда президентлар де Голл, Помпиду ва Жискар д'Эстген маъмуриятида хизмат қилди ва Парижнинг мэри ва молия министри лавозимини эгаллади.

БОШ ВАЗИР БАЁНОТИ

Исроил Бош вазири Бенжамин Нетяньяху баёнот бериб, марҳум собиқ Бош вазир Рабин Сурияга Жўлон тепаликларини беришга розилик берганлигини айтди.

Аммо, деди Бош вазир, Рабин бу ҳақда ҳеч қачон ёзма равишда Сурия томонига ваъда бермаган. Нетяньяху АҚШ Президенти Клинтон Исроилнинг янги ҳукумати аввалги ҳукумат берган оғзаки ваъдаларни бажариш кафолатини ўз бўйнига олмаслиги зарурлигини маслаҳат берган. Сурияликлар эса Рабин даврида музокаралар қаерга келиб тўхтаб қолган бўлса, ўша жойдан бошлаш зарурлигини уқтирмоқдалар. Нетяньяху эса Жўлон тепаликлари Сурияга қайтарилмаслиги ҳақида баёнот берди.

Республика Вазирлар Маҳкамасида

КОРХОНАЛАР ФОЙДА БЕРИШИ КЕРАК

Вазирлар Маҳкамасида зарар келтираётган корхоналарнинг хўжалик-молия фаолиятини кўриб чиқиш билан шуғулланувчи ҳукумат комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисни Бош вазир ўринбосари, республика молия вазири, комиссия раиси Б. Ҳамидов бошқарди.

Мажлисда вазирликлар, идоралар, банклар ва корхоналарнинг раҳбарлари, Тошкент шаҳри ва вилоятлар ҳокимларининг ўринбосарлари иштирок этди. Зарар келтириб ишлаётган корхоналар сонини камайтиришга доир ишлар тўғрисида Олий хўжалик судининг ахбороти, Тошкент шаҳри ва вилоятлари ҳокимлари ўринбосарларининг ҳисоботлари тингланди.

Мажлисда Қорақалпоғистонда, Андижон, Сирдарё, Қашқадарё ва Хоразм вилоятларида рентабелли ишлаб чиқаришни ташкил этиш борасида ижобий натижаларга эришилгани қайд этилди. Бу жойларда биронта ҳам зарар кўрган корхона қайд этилмаган. Бунга жойлардаги комиссиялар ва Олий хўжалик суди бўлинмаларининг самарали иши туфайли эришилди.

Айни пайтда бошқа вилоятларда, айниқса, Фарғона, Тошкент вилоятлари ва Тошкент шаҳрида зарар келтириб ишлаётган корхоналар ҳали жуда кўп. «Ўзенгилсаноат», «Ўзкимёсаноат», «Тошйўловчиавтотранс» уюшмалари, «Маҳаллий саноат» корпорацияси, «Ўзсувқурилиш» концернидаги аҳвол айниқса ташвишлидир. Бунга асосий фондлардан оқилона ва самарали фойдаланмаслик ҳамда улардан зарур фойда олишни йўлга қўймаслик, паст сифатли, рақобатга бардош бера олмайдиган маҳсулот ишлаб чиқариш, натижада омборни бозори касод моллар билан тўлдириш сабаб бўлмоқда.

Шу йилнинг саккиз ойи мобайнида Ўзбекистон Республикасининг «Банкротлик тўғрисида»ги қонунига биноан банкротлик тўғрисида 115 та иш қўзғатилган эди. Олий хўжалик суди 96 та ишни қараб чиқди. Ва улар юзасидан қарор қабул қилди. Унга кўра 43 корхона банкрот деб эътироф этилди, олтита корхона бўйича уларнинг иқтисодий фаолиятини соғломлаштириш тўғрисида қарор қабул қилинди, бошқа корхоналар ишни кўриб чиқиш жараёнида ўз қарзларини уздилар.

Комиссия вилоятлар ҳокимлари ўринбосарларига корхоналарнинг зарар кўриши муаммоларини доимо диққат марказида тутиш, ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни қатъий бажариш, жойлардаги ишларни мувофиқлаштириш ҳамда кучайтиришни тавсия этди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН: КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари хабар қилади

ДИПЛОМАТЛАР ҒАМХЎРЛИГИ

Россия Федерациясининг Ўзбекистондаги элчихонаси Нукус шаҳри раҳбариятига 80 ўринли шифохонага мўлжалланган 200 минг долларлик жиҳозлар тажаммулини топширди.

Бу хайрли иш Россия дипломатларининг «Экосан» халқаро экология ва саломатлик жамғармаси билан ҳамкорлиги натижасидир. Жамғарма ва элчихона ўртасида ижтимоий-экологик муаммоларни ҳал қилиш борасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида ҳужжат имзоланди.

Шартномага мувофиқ элчихона «Экосан» жамғармасига Россиядаги экология, аҳоли саломатлиги ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш масалалари билан шуғулланадиган давлат ва жамоат ташкилотлари билан алоқа ўрнатишда ёрдам беради. Дипломатлар бу соҳада иш тажрибасини алмашиш ва янгиликлардан ўз вақтида хабардор бўлишга кўмаклашади. Бу эса қўшма экологик лойиҳалар ва дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга имкон беради. Россия ва бошқа мамлакатларнинг олимлари, экология мутахассислари ва ишлаб чиқариш соҳаси вакиллари билан учрашувлар, анжуманлар ўтказиб туриш режалаштирилган.

ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК:

«ЎЗДЭУАВТО»НИНГ ЧОРВАДОРЛАРГА ТУҲФАСИ

«ЎзДЭУавто» ўз фаолиятини бошлагач, республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги давлат ветеринария бош бошқармасининг раҳбарияти бу корхонага буюртма берган эди.

Шунга кўра, автомобилсозлар қисқа муддат мобайнида ветеринария хизмати учун мўлжалланган ва амбулатория ҳамда лаборатория ускуналари билан жиҳозланган 3 та махсус «Дамас» русумли машинани конвейердан чиқардилар. Улар Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё вилояти чорвадорларига ва юқумли касалликларга қарши кураш экспедицияси ветеринарларига тақдим этилди.

Тез орада чорвадорларимиз яна кўплаб махсус «Дамас» русумидаги автоамбулатория-лабораторияга эга бўладилар.

СУРАТДА: автоамбулатория-лабораториялар.

Муҳаммад АМИН олган сурат.

ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1996 ЙИЛ 23 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ (фоиз ҳисобида)

Вилоятлар	Бир кунда	Мавсум бошидан буён
Андижон	4,56	43,83
Сурхондарё	1,94	43,70
Бухоро	2,95	39,40
Хоразм	2,51	36,76
Навоий	2,39	35,53
Самарқанд	2,42	34,54
Фарғона	3,07	33,62
Қашқадарё	2,42	27,66
Наманган	3,01	22,73
Қорақалпоғистон Республикаси	1,52	19,33
Тошкент	1,91	12,76
Жиззах	1,15	8,21
Сирдарё	1,21	6,64
Республика бўйича	**2,41**	**28,51**
1995 йилда	2,23	43,52
Жумладан, ингичка толали пахта (тонна ҳисобида)		
Сурхондарё	905	12210
Қашқадарё	200	1524
Наманган	—	—
Республика бўйича	**1105**	**13734**
1995 йилда	1080	20706

ШОИРАНИ ЁД АЙЛАБ

Санъат ва адабиёт азалдан халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилган. Тошкентдаги ҳинд маданият марказида шоира Зулфия хотирасига бағишлаб ўтказилган ижодий кеча ҳам шундан далолат берди. Зеро, Ҳиндистон мавзуси Зулфия ижодида кенг ёритилган. Шоира ҳинд диёрига ташрифи таассуротлари, халқларимиз ўртасидаги дўстлик ҳақида жўшиб куйлаган.

Кечада республикамиз ва ҳиндистонлик таниқли ёзувчи ва олимлар Зулфия ижодининг бетакрор қирралари ҳақида, унинг ўзбек ва ҳинд маданий алоқалари ривожига қўшган ҳиссаси тўғрисида гапирдилар. Икки дўст халқ куй ва қўшиқлари янгради.

САҲНАДА — «ФОТИҲ МУЗАФФАР»

Юнус Ражабий номидаги Жиззах вилоят мусиқали драма театри Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига муносиб совға тайёрлади. Ижодий жамоа ёзувчи Одил Ёқубов қаламига мансуб «Фотиҳ музаффар» асарини саҳнага олиб чиқди. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Марат Азимов режиссёрлик қилган бу тарихий асар буюк соҳибқирон ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади.

ВИЛОЯТДА БИРИНЧИ

Нарпай тумани Ҳамза номидаги жамоа хўжалиги пахтакорлари Самарқанд вилоятида биринчи бўлиб пахта тайёрлаш буюртмасини бажарди. Қабул пунктига 275 тонна дурдона етказиб берилди. Миришкорлар ялпи хирмонни 375 тоннага етказиш иштиёқида астойдил меҳнат қилмоқдалар.

БУҒДОЙ ЭКИЛМОҚДА

Хоразм вилояти деҳқонлари буғдой экишни бошлаб юборди. Хўжаликларда озуқа экинларидан бўшаган майдонларга ва ғўза қатор ораларига барака уруғи қадалмоқда. Бу йил вилоятда 25 минг гектар ерга буғдойнинг ҳосилдор ва совуққа чидамли навлари экилади.

Кичик бизнес: тажриба, муаммо

САРМОЯЛАР САРФЛАНАЯПТИ, БИРОҚ...

Ҳозирги кунда мамлакатимиз иқтисодиётини кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик фаолиятисиз тасаввур қилиш қийин. Бу ўз-ўзидан тушунарли, албатта.

Зеро, эркин ишлаб чиқариш муносабатларига асосланган бозор шароитида пировард натижа сифатли маҳсулот ва юқори самарадорликка қараб белгиланади. Бундан якка меҳнат тури билан шуғулланадиган шахс ҳам, жамият ҳам тўла манфаатдор. Кейинги йилларда республикамизда хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ва оммавий тус олдириш учун зарур ҳуқуқий замин яратилди. Бу соҳага тобора кўп сармоя киритилиб, эркин меҳнат фаолияти ҳар жиҳатдан рағбатлантирилмоқда.

Хўш, жойларда ана шу сармоялар аниқ мақсадларга йўналтирилаяптими? Тадбиркорлик ҳаракати йўлида қандай тўсиқ ҳамда муаммолар мавжуд? Иқтисодий ислоҳотларни жадаллаштириш, бизнес-лойиҳалар самарадорлигини ошириш учун нималар қилиниши лозим?

Республика «Бизнес фонд»и билан «Мадад» суғурта агентлиги ҳамкорлигида ташкил қилинган ва икки кун давом этган семинар-кенгашда моҳиятан ана шу каби масалалар қамраб олинди. Унда «Бизнес фонд»нинг вилоят бошқармалари, шаҳар ва туман бўлимлари раҳбарлари, «Мадад» суғурта агентлиги ҳамда «Ўзтадбиркорбанк» вилоят бўлимлари бошлиқлари, манфаатдор вазирликлар, идоралар ва ташкилотларнинг вакиллари иштирок этдилар.

«Бизнес фонд» бошқаруви раиси А. Юсупов семинар-кенгашни кириш сўзи билан очаркан, республикамизда кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик тобора кенг кўлам касб этаётганини, бунинг учун зарур моддий ва ҳуқуқий асослар мавжудлигини таъкидлади.

Албатта, кўп укладли бозор шароитида мустақил иш юритиш осон эмас, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш иқтисодиётимиз учун янги уфқлар очаяпти. Бу жараённинг иккинчи муҳим жиҳати ҳам бор. Хусусий мулкчилик психологияси кишиларда меҳнатга онгли муносабатни, янгича дунёқарашни шакллантираяпти. Чунки бугунги куннинг мезонлари талабчан. Кичик бизнес йўлида ҳеч нарса ғов бўлмаслиги, унинг ижтимоий ҳаётимиздаги устувор аҳамияти унутилмаслиги лозим.

Айтиш жоизки, «Бизнес фонд», унинг жойлардаги бошқарма ва бўлимлари айни шу мақсадга, яъни тадбиркорлик ҳаракатини моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга даъват этилган. Ўтган бир йил давомида муайян натижаларга эришилди. Халқ хўжалиги учун иқтисодий самара келтирадиган истиқболли лойиҳалар биринчи навбатда маблағ билан таъминланмоқда.

Семинарда республика ҳудудидаги бир қатор кичик ва хусусий корхоналар фаолияти ҳақида ижобий фикр билдирилди. Жумладан, «Шамс ЛТД» (Наманган), «Ситора» (Сирдарё), «Шуҳрат ЛТД» (Пискент) ва бошқа хусусий жамоалар олинган сармоялардан ўз ўрнида фойдаланиб, кенг истеъмол маҳсулотлари ишлаб чиқариш билан шуғулланмоқда. Афсуски, ҳамма жойда ҳам аҳвол бирдек эмас. Тадбиркорлик фаолиятини кенг йўлга қўйишга талайгина муаммолар борки, улар зудлик билан ҳал этилиши зарур. Маълумотларга қараганда, шаҳар ва қишлоқларимизда 100 мингдан зиёд кичик, ўрта ва хусусий корхоналар ташкил этилган. Лекин уларнинг ҳаммасиям тўла унум билан ишлаётгани йўқ. Маблағ, хом ашё етишмайди. Баъзи ҳолларда олинган сармоядан бошқа мақсадларда фойдаланилаётганлиги ҳам сир эмас.

Аксарият тадбиркорлар ишлаб чиқариш билан шуғулланиш ўрнига пул топишнинг осон йўлига ўтиб олишган. Тақдим этилаётган бизнес-лойиҳалар кўп ҳолларда бугунги кун талабига жавоб бермайди. Юзаки, жўн. Ваҳоланки кичик бизнес иқтисодиётимизни мустаҳкамлаш, истеъмол бозорини моллар билан тўлдиришга хизмат қилиши лозим.

Семинар-кенгашда «Бизнес фонд», «Мадад» суғурта агентлиги ва «Ўзтадбиркорбанк» ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш, кичик бизнес ҳамда хусусий тадбиркорликни ривожлантиришда давлат маблағларидан самарали фойдаланиш, банк ва мониторинг хизмати, кадрлар малакасини ошириш ҳамда бизнес-лойиҳаларни экспертиза қилиш масалалари билан боғлиқ ўндан зиёд маърузалар тингланди.

Маърузалар юзасидан савол-жавоб, қизғин баҳс-мунозаралар бўлди. Ўзаро фикр ҳамда тажриба алмашинди. Семинар қатнашчиларининг баъзиларига мурожаат қилиб, ўз таассуротлари билан ўртоқлашишни сўрадик.

Шоди ИСМОИЛОВ, Навоий вилояти «Бизнес фонд» бошқармаси бошлиғи:

— Ўзингизга маълум, мустақил республикамизнинг иқтисодий имкониятлари чексиз. Уларни инсон манфаатларига тўла бўйсиндириш учун муайян муддат талаб қилинади. Аммо бизнинг кутишга вақтимиз йўқ. Демак, бозор жараёнининг шиддатли оқимига мослашишимиз, келажакни ўз қўлимиз ва ақлу тафаккуримиз билан яратишимиз лозим. Бу борада кичик бизнес, хусусий тадбиркорликнинг аҳамияти катта, албатта. Чунки эл бойигандагина давлат бой бўлади.

Вилоятимизда ишбилармон, тадбиркор кишилар кўп. Биз уларни қўллаб-қувватлаб, хайрли ташаббусларини юзага чиқаришга ҳаракат қилаяпмиз. Бугунги семинарга келсак, у ҳар жиҳатдан фойдали бўлди. Иш соҳасидаги тажрибаларимизни баҳам кўрдик, келгусидаги режаларни белгилаб олдик. Шундай тадбирларни тез-тез ўтказиб туриш керак.

Тўхтасин БЎТАЕВ, Данғара тумани «Бизнес фонд» бўлими бошлиғи:

— Семинардан катта таассурот билан қайтаяпман. Маърузачилар ҳам, сўзга чиққан нотиқлар ҳам муҳим фикр-мулоҳазаларни баён қилишди. Бозор — мураккаб иқтисодий жараён. Бу борада тажрибамиз кам, тўғрироғи, йўқ ҳисоби. Чунки бошқалар аллақачон босиб ўтган йўлга биз эндигина қадам қўйдик. Ҳаёт эса кун сайин янги-янги муаммоларни кўндаланг қўймоқда. Уларни ҳал этиш учун бир-биримиздан ўрганишимиз, фикрлашиб туришимиз лозим.

Бўлимимиз ўз фаолиятини бошлаганига олти ой бўлди. Шу муддат давомида данғаралик тадбиркорларга 10 млн. сўмдан зиёд кредит берилди. Айни кунда улар асосан ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланиб, туман иқтисодиётини мустаҳкамлаш йўлида хизмат қилишмоқда. Зотан, тадбиркорлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш биз учун ҳам фарз, ҳам қарз.

Носир ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Биз ва қонун

ҲУҚУҚИЙ ХИЗМАТ МАРКАЗЛАРИ — КЎМАКЧИНГИЗ

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси давлат бошқарув органлари ва корхоналарида юридик хизмат тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори халқ хўжалигида банд бўлган юридик хизмат ходимларининг ҳуқуқлари, бурчлари ва вазифаларини белгилаб берди.

Ушбу қарор билан барча юридик хизмат ходимлари — ҳуқуқшунос-маслаҳатчилар адлия органларида қайта тайёргарликдан ўтиб, малакасини оширишлари ва аттестациядан ўтишлари шартлиги белгилаб қўйилди.

Ҳозирги кунда Самарқанд вилояти халқ хўжалигида 220 нафар ҳуқуқшунос-маслаҳатчи фаолият кўрсатиб келмоқда. Уларнинг 140 нафари вилоят адлия бошқармасида қайта тайёргарликдан ва аттестациядан ўтказилди. Ушбу ишларни ўз вақтида бажармаган 70 та корхона, ташкилот билан уларни қайта тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш ҳақидаги шартномалар вилоят хўжалик судининг қарори билан мажбурий равишда тузилди.

Умуман, ушбу масалада бир қатор муаммолар мавжуд. Энг асосийси — корхона, ташкилот ва хўжаликлар раҳбарларининг юридик хизматга бўлган муносабати. Кўплаб хўжаликлар, ташкилотлар ўз штатлар жадвалида шундай лавозимларни кўзда тутишмаган. Борлари ҳам иш учун етарли шароитларга эга эмаслар. Алоҳида иш кабинетлари, ҳуқуқий адабиётлар ва норматив ҳужжатлар билан таъминлаш талаб даражасида эмас. Халқ хўжалигининг кўп тармоқларида хизмат қилаётган юридик хизмат ходимларига ҳуқуқий ишларга таааллуқли бўлмаган юмушлар юклатилиб қўйилганлиги сир эмас.

Шартномавий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш адлия органларининг энг муҳим вазифаларидандир. Шартноманинг бажарилиши уларнинг қанчалик тўғри, қонунга мувофиқ тузилганлиги билан баҳоланади. Бозор иқтисодиёти шароитида турли мулкчилик шаклидаги корхоналарнинг мавжудлиги, чет эл компаниялари, фирмалари билан иқтисодий алоқаларнинг йўлга қўйилиш имкониятининг яратилганлиги, етиштирилаётган маҳсулотлар учун давлат буюртмасининг йил сайин камайиб бораётганлиги, хўжаликларга, корхоналарга кўплаб иқтисодий эркинликлар берилган бир даврда шартномаларнинг аҳамияти ортмоқда. Халқ хўжалигида шартномаларнинг ахволига тухталишдан олдин, умуман барча шартномалар билан боғлиқ муаммоларга бироз эътиборингизни қаратмоқчиман.

Аксарият корхона, ташкилотларда ҳанузгача шартномаларга оддий бир қоғоздай муносабат ҳукм суриб келмоқда. Истаган соҳани олиб кўринг: транспорт хизмати, юк ташиш, пудрат, электр, банк, алоқа, телефон ва ҳакозо. Барчасида хизмат кўрсатувчи ўзи учун мақбул ва қулай шартлар белгиланган тайёр шартнома бланкаларини имзолаш учун тақдим этади. Энг ажабланарли жойи шуки, деярли кўпчилик истеъмолчилар уларга «кўз юмиб» имзо қўйишади.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Шартномада белгиланган шартлар хизмат кўрсатувчи томонидан бузилган тақдирда ҳам «жимлик» ҳукмрон. Хоҳлаган вақтда электр энергиясини узиб қўйиш, мижоз ҳисобидаги пулни ўз вақтида бермаслик, етказилган маҳсулот, кўрсатилган хизматлар учун ойлаб ҳақ тўламаслик одат тусига кириб қолган.

Бироқ ҳафсаласизликми, бошқа сабабми, ўз ҳақимизни ажратиб олишни «ор» деб биламиз.

Бу фикрларимизни контрактация шартномалари мисолида ҳам давом эттириш мумкин. Маълумки, республика Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 29 августдаги 438-сонли қарори билан «Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари контрактация шартномаларини тузиш ва бажариш тартиби тўғрисида»ги Низом тасдиқланган. Хўш, муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш механизми ишлаб чиқилган бўлса, бу соҳадаги аҳвол талаб даражасидами? Ўтган 1995 йил учун тузилган шартномаларнинг аҳволи ўрганиб чиқилганда, пахта, дон, пилла, мева-сабзавот етказиб бериш ва харид қилиш бўйича шартномаларни тузиш, бажаришдаги аҳволни кўриб ҳафсалангиз пир бўлади.

1995 йил контрактация шартномаларини тузиш ёки ўзгартириш масаласида вилоят хўжалик судига бирорта даъво аризаси киритилмаган. Йил якуни бўйича контракция шартномалари кўплаб хўжалик ва корхоналар томонидан бажарилмаганлигига қарамасдан, на бирорта хўжалик, на тайёрловчи корхона хўжалик судида даъво қўзғатган.

Шартномавий муносабатларда кўп баҳсларга, низоларга сабаб бўлаётган ва ҳозирча ўз ечимини топмаган бир масала бор. Бу мустақил юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган деҳқон-фермер хўжаликлари билан тайёрловчи корхоналар ўртасидаги шартномавий муносабатлардир. Контракция шартномаларини тузиш ва бажариш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 1-бандида кўрсатилгандек, деҳқон-фермер хўжаликлари шартномавий муносабатларда барча бошқа хўжаликлар сингари субъект ҳисобланади. Шундай бўлишига қарамасдан негадир вилоятдаги барча туманларга улар билан шартномаларни ўзлари жойлашган ҳудуддаги жамоа хўжаликлари орқали тузиш йўлга қўйилган. Бу эса кўп ҳолларда деҳқон-фермер хўжаликларининг иқтисодига зиён келтирмоқда. Улар етказиб берган маҳсулотлари учун жамоа хўжаликларидан йиллаб ўз ҳақини ололмасдан келаётганлиги фактлари мавжуд.

Бизнинг фикримизча, ушбу масала томонларнинг ўзаро келишувига асосланган бўлиб, жамоа хўжалиги ёки тайёрловчи корхоналарнинг тазйиқи остига олинмаслиги зарур.

Ҳозирда вилоят адлия бошқармаси томонидан 330 дан ортиқ хўжалик бирлашмаси ва 37 та хорижий сармоя иштирокидаги корхоналар давлат рўйхатидан ўтказилган бўлиб, уларнинг устав фаолияти назоратга олинган.

Давлат рўйхатидан ва қайта рўйхатдан ўтиш тартибини бузганлиги учун 7 та хўжалик бирлашмаси ва 1 та қўшма корхонадан республика бюджети даромадига жарималар ундирилди. Қонун бузилишига йўл қўйган битта қўшма корхона адлия бошқармасининг даъвоси бўйича тугатилди.

Вилоят адлия бошқармаси томонидан мана шундай ҳолатларни бартараф этиш юзасидан Самарқанд ва Каттақўрғон шаҳарлари, Қўшработ, Пахтачи, Челак, Тайлоқ ва Каттақўрғон туманлари ҳокимлари номига тақдимномалар киритилди ҳамда уларнинг ижроси таъминланмоқда.

Адлия бошқармаси ходимлари фақаттина давлат рўйхатидан ўтказиш, хўжалик субъектларининг устав фаолияти устидан назорат билан чегараланиб қолмасдан, уларга амалий-методик ҳуқуқий ёрдам ҳам кўрсатмоқдалар, уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига зиён етказилганда уни тиклаш бўйича фаол кўмак ҳам беришмоқда. Масалан, Челак туманида фаолият кўрсатаётган акционерлик жамиятлари томонидан ўз таъсис ҳужжатларига риоя этилишининг аҳволи текширилганда, туман улгуржи чакана савдо акционерлик жамиятининг бошқаруви амалдаги қонун ҳужжатлари ва уставига риоя қилмасдан, адлия бошқармасида давлат рўйхатидан ўтиб, қонуний фаолият кўрсатаётган «Машъал» ва «Охунбобоев» акционерлик жамиятларининг фаолиятига ноқонуний равишда аралашганлиги аниқланди. Адлия бошқармасининг ушбу ҳаракатларни бартараф этиш тўғрисидаги тақдимномаси эътиборсиз қолдирилди. Натижада, адлия бошқармасининг даъво аризаси бўйича вилоят хўжалик суди жамиятдан 25000 сўм жарима ундириш тўғрисида қарор қабул қилди. Бузилган меҳнат ҳуқуқлари туман суди томонидан тикланди.

Халқ хўжалигида банд бўлган аҳоли ўртасида бозор иқтисодиётини ривожлантириш билан боғлиқ қонун ҳужжатларини кенг тарғиб қилмасдан, уларда янги иқтисодий ва ҳуқуқий муносабатларга кўникмани шакллантирмасдан, ҳуқуқий маданият савиясини оширмасдан туриб, иқтисодий ислоҳотлардан кутилган натижаларга эришиш анча қийин бўлади.

Шу боис ҳозир Самарқанд вилоятининг барча туман ва шаҳар ҳокимиятларида аҳолига корхона ва ташкилотларга ёрдам кўрсатувчи ҳуқуқий марказлар тузилди.

Олдимизда турган эндиги вазифа — шу ҳуқуқий марказлар ишини чинакамига йўлга қўйиш ва туман, шаҳарлардаги барча оммавий ахборот воситалари орқали халқ хўжалиги, айниқса, қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ислоҳотларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солувчи қонун ҳужжатларининг мазмун-моҳиятини деҳқон-соҳибкорга етказишдир.

Х. ФАЙЗИЕВ,
Самарқанд вилояти адлия бошқармасининг катта маслаҳатчиси.

Қарор ва ижро

ЙЎЛОВЧИЛАР БЕКАТЛАРДА МАҲТАЛ БЎЛИБ ҚОЛИШМАЙДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 19 августдаги «Тошкент шаҳри аҳолисига йўловчи ташиш транспорти хизмати кўрсатишни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорида «Тошшаҳарйўловчитрас» уюшмасига қарашли корхоналарда хўжалик юритишнинг бозор механизми суст жорий этилаётгани, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг кўплаб муҳим масалалари ҳал этилмаётгани, ҳайдовчилар таркибини ҳамда хизмат кўрсатувчи ходимларни моддий рағбатлантириш тизими етарли даражада амалга оширилмаётгани ва бошқа бир қатор камчиликлар кўрсатиб ўтилган, уларни бартараф этиш, шаҳар йўловчи ташиш транспортида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш ҳамда йўловчиларга хизмат кўрсатишни яхшилаш юзасидан муҳим вазифалар белгилаб берилган эди. Бу борада жамоада қандай ишлар амалга оширилмоқда? Уюшманинг автотранспорт бошқармаси бошлиғи Салоҳиддин АСОМИДДИНОВ билан мулоқотимиз шу хусусда.

— Ҳақиқатан ҳам, — деди у, — кейинги вақтларда автопарклар, трамвай ва троллейбус деполари раҳбарлари корхоналарнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш, хорижий сармояларни жалб этган ҳолда тегишли инфраструктура ва таъмирлаш базасини яратиш учун тегишли чора-тадбирларни ишлаб чиқиб, ҳаётга жорий қилмаганликлари туфайли ҳаракатдаги составнинг техник ҳолати ёмонлашган, автобуслар, трамвай ва троллейбусларнинг қатнов жадваллари тез-тез бузила бошлаган, натижада шаҳар аҳолисига хизмат кўрсатиш маданияти пасайиб кетган эди.

Шу маънода ҳукумат қарорининг қабул қилинганлиги айни муддао бўлди. Шу кунларда «Тошшаҳарйўловчитранс» давлат уюшмаси ҳамда унинг таркибига кирувчи корхона ва ташкилотларда мавжуд камчиликларни бартараф этиш бўйича бир қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, ҳозиргача барча таксисаройлар хусусийлаштириб бўлинди. 3-4 автопаркларда бу борадаги ишлар ниҳоясига етаяпти. Қолган корхоналарда эса хусусийлаштириш жараёни жадал олиб борилмоқда.

— Мулкчилик шаклларидан қатъи назар йўловчилар ташувчи барча хўжалик юритувчи субъектлар учун ягона чипта тизимини мажбурий қўллаш, жамоат транспортининг ҳаракатдаги составини кондукторлар билан таъминлаш бўйича қандай ўзгаришлар юз берди?

— Илгари ҳар бир йўналишдаги аҳвол ўрганиб чиқиларди-да, шу асосда бир кунлик тушум белгиланарди. Бу усул ўзини оқламади. Чунки режа бажарилдими, ҳайдовчи кассага топширилиши лозим бўлган пулнинг қолган қисмини чўнтагига урарди. Йўловчилар кам бўлган кунда эса йўналишдан чиқиб, режани бажариш мақсадида одамлар гавжум жойларга жўнаб қоларди. Оқибатда йўналиш жадвали бузилиб, йўловчилар транспортни кўп вақт кутиб қолишарди. Шу боис уюшма таркибидаги барча корхоналарда ягона чипта тизимини мажбурий жорий этишни ҳаётнинг ўзи тақозо қилди. Ҳозир баъзи бир йўналишларда янги усул қўлланилмоқда. Яқин келажакда эса йўловчилар ташувчи барча хўжалик юритувчи субъектлар учун ягона чипта тизими мажбурий жорий этилади.

Ҳаракатдаги составни кондукторлар билан таъминлаш масаласига келсак, бу борада ҳам анча ишлар амалга оширилди. Мазкур ишда биз маҳалла қўмиталари кўмагига таянган ҳолда ҳаракат қилаяпмиз.

— Қарорда Тошкент шаҳар йўловчи транспорти (метро, автобуслар, микроавтобуслар, трамвайлар, троллейбуслар) ходимларини моддий рағбатлантиришни кучайтириш ҳам кўзда тутилган эди.

— Шу мақсадда меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг базавий даражасига тегишли ўзгариш киритган ҳолда, иш ҳақининг ўртача 2,0 баравар кўпайтирилиши белгиланган. Шунга асосланиб, уюшма ўз таклифларини киритди. Яъни уюшма ходимлари учун даромадлар режаси бажарилганлиги, ёнилғи-мойлаш материалларининг тежалганлиги кабилар учун иш ҳақига устамалар белгиланди. Масалан, ҳайдовчи тариф сеткаси билан энг ками бир ойда 1565 сўм, энг юқори 2238 сўм олади. Устама ва қўшимчалар классига қараб 2041 сўмдан 3239 сўмгача белгиланган. Ҳайдовчига режа бажарилиши, хизмат кўрсатиш маданияти ва бошқа ижобий ҳаракатлари эвазига мукофотлар ҳам жорий этилган. Бу 2100 сўмдан 3386 сўмгачани ташкил этади. Буларнинг ҳаммасини қўшадиган бўлсак, ҳайдовчиларнинг ойлиги 5711 сўмдан 8863 сўмгача етади. Бундан ташқари, меҳнат фахрийлари, йўловчи транспорти фахрийси, хизмат кўрсатган транспорт ходимлари ва корхонада неча йил ишлаганига қараб, қўшимча ойлик қўшилиши кўзда тутилган. Кондукторларнинг иш ҳақи ҳам 4 мингдан ошиб кетади. Агарда қарордаги «умумий фойдаланишдаги шаҳар йўловчилар транспортти ҳайдовчиларига фуқароларга даромад солиғи солишнинг қонун ҳужжатлари билан белгиланган имтиёзли тартиби белгилансин, бунда даромадларга солиқ солиш даражаси 25 фоиздан ошмаслиги керак», деган сатрларни ҳам назарда тутсак, уларнинг моддий манфаатдорлиги қанчалик ўсгани яққол намоён бўлади.

Юқорида транспорт ходимларига хукуматимиз томонидан эътибор берилиб, моддий манфаатдорлиги анча юқори кўтарилгани ҳақида гап юритдик. Бу бозор иқтисодиётига мос тушади. Чунки бундай шароитда ишловчиларни моддий томондан қизиқтириш биринчи ўринга ўтади. Лекин моддий манфаатдорликнинг масъулияти ҳам бўлиши керак. Акс ҳолда, йўловчиларнинг бекатларда бекорга вақт сарфлашлари, ҳайдовчиларнинг йўналишдан бевақт «қуён» бўлишлари ва ҳоказолар рўй бераверади.

Биз Вазирлар Маҳкамаси қарорига асосланиб, меҳнат қонуни бузилишининг олдини оладиган тартибларни ҳам ишлаб чиқдик. Масалан, ҳайдовчи нақд пул тушумини яширганлиги ва маблағни вақтида топширмаганлиги учун энг кам иш ҳақининг 10 барававри миқдорида, асосий йўналишдан чиқиб кетгани ёки уни қисқартиргани учун ўртача ойлик иш ҳақининг 15 фоиздан 25 фоизгача жарима тўлайди. Йўналиш жадвалига риоя қилмаган ҳайдовчиларга ўртача ойлик иш ҳақининг 10-15 фоизи, трамвай ва троллейбус, автобуслар ишидаги нуқсонлар юзасидан шикоят тушган тақдирда ўртача иш ҳақининг 20 фоизидан 40 фоизигача, ҳаракатдаги составни атайин бузганлиги учун 10-20 фоизи миқдорида жарима солинади. Кондукторлар учун эса нақд пул тушумини яширганлиги ва уни ўз вақтида топширмаганлиги энг кам иш ҳақининг 10 баравари, кондуктор номига шикоят тушса, ўртача иш ҳақининг 20-40 фоизи миқдорида жарималарни солишга олиб келади.

«Халқ сўзи» мухбири
Ғулом ЮСУПОВ суҳбатлашди.

Во, ажабо!

БЕПАРВОЛИК

ЁКИ НАКД ПУЛ ҚАЁҚҚА КЕТАЯПТИ?

Пул-кредит сиёсати такомиллашгандагина бозор иқтисоиётининг темир қонунлари бир маромда ишлай бошлайди. Айниқса нақд пул муомаласи иқтисодиётда, кундалик турмушда, ўзаро ҳисоб-китобларда ўзига хос ўрин тутади. Лекин ҳозирча худди шу масала энг ўткир муаммолардан бири бўлиб қолмоқда.

Фарғона вилоятида бу борада муайян тажриба тўпланган. Нақд пул муомаласига бозор талаблари асосида ёндашиляпти. Бу эса ўз самарасини бераётир. Масалан, шу йилнинг 7 ойи натижаларига кўра, салкам 10 миллион сўм нақд пулнинг харакатларга чиқарилишининг олди олинди.

Бироқ айрим шаҳар ва туманларда иқтисодиёт билан ишлаб чиқариш ўртасидаги муносабатларнинг бузилиши, савдо-сотиқ, хизмат кўрсатиш тармоқларида йўл қўйилаётган камчиликлар туфайли эмиссия даражаси ортиб кетаётганидан кўз юмиб бўлмайди. Шундай ҳолатни Қирғули, Бешариқ, Бағдод, Ёзёвон, Ўзбекистон, Фарғона ва Фурқат туманларида кузатиш мумкин. Ушбу туманларда нақд пулнинг эмиссия салмоғи режалаштирилганига нисбатан 1,5-2 баравар кўпдир.

Қирғули нафақат Фарғона шаҳри, балки вилоятнинг индустриал туманларидан бири ҳисобланади. Бу ерда август ойида эмиссия даражаси аввалги ойларга нисбатан ўсиб етди. Бошқача айтганда, ишчиларга маош, пенсионер ва талабаларга пенсия ва стипендиялар бериш учун давлат хазинасидан 34 миллион сўм сарфлашга тўғри келди. Раҳбарлар бу камчиликнинг сабаби сифатида «Қирғулисавдо» бирлашмасига қарашли 60 та савдо дўконидан 48 таси хусусийлаштирилганлигини рўкач қилмоқдалар. Чунки уларда савдо тушуми режаси аранг 50 фоиз бажарилган. Наҳотки, туманда ана шу корхоналарнинг тижорат ишлари ва савдо-сотиғини назорат этувчи ташкилот бўлмаса?

Ёзёвон эса бутун Фарғона водийси йўлида, таъбир жоиз бўлса, энг катта чорраҳадир. Яъни айни шу туман ҳудудида шаҳарлару қишлоқларни боғлайдиган йўллар туташади. Шу боис бу ерда водий бозори ташкил этилган. Афсуски, бу хайрли ишга анча кеч киришилгани ўз таъсирини кўрсатаяпти. Бугунги кунда туманда пул эмиссияси салмоғи вилоятда энг юқори. Устига устак, август ойида вилоят бўйича пул тушуми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 192 фоизга кўтарилган бир пайтда Ёзёвонда бу кўрсаткич 64 фоизга тушиб қолганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

Шуниси қизиқки, туман марказидаги бозорда савдо қилаётган «еймачи»ларнинг кўпчилиги қўшни вилоятлардан келишган. Улар, албатта, ёзёвонликлардан олган пулни уларга ташлаб кетишмайди. Бозорда аҳвол шундай экан, матлубот кооперацияси жамиятлари уюшмасига қарашли савдо дўконлари ишлаётгандир? Таассуфки, уларнинг пештахталари йил бўйи бўш турибди. Марказдаги «Ёшлик» ва бошқа бир қатор дўконларда эса уч-тўрт турдаги озиқ-овқат молларидан бошқа ҳеч вақо йўқ. Натижада ҳайҳотдек дўконларда кунига 200-300 сўмдан, ойига эса 4-5 минг сўмдан савдо қилинаётир.

Туман ҳокимлиги бу соҳани қатъий назорат остига олмаганлигини қуйидаги далил ҳам исботлайди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 2 июлдаги «Нақд пул маблағлари эмиссиясини қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига асосан, вилоят ҳокимлиги махсус қарор қабул қилган. Ёзёвон тумани ҳокимлигининг шу ҳақдаги қарори эса роппа-роса 25 кундан кейин чиқди. Ҳолбуки, бу пайтда бошқа шаҳар ва туманларда ҳукумат топшириғининг ижросига қизғин киришилган эди. Ана шундай бепарволик туфайли ҳам Ёзёвонда нақд пул тушуми кўпайиш ўрнига камайиб, эмиссия даражаси ошиб бораяпти. Бу ҳол қачонгача давом этаркин?

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҲАЗРАТИ БАҲОВУДДИНГА ЭҲТИРОМ

Бу галги анъанавий Баҳовуддин Нақшбанд зиёратига келганлар орасида нафақат Марказий Осиё, Шарқ мамлакатлари вакилларини, балки Олмониялик меҳмонларни ҳам учратиш мумкин. Нақшбанд тариқатига қизиқиш уларни Бухоройи шарифга етаклаб келган.

Қутлуғ зиёратгоҳдаги музейда шайх Баҳовуддин Нақшбанд таълимотининг аҳамияти, ахлоқ ва сиёсатга таъсири мавзуида халқаро илмий-амалий анжуман ўтказилди.

— Мамлакатимизда ҳар йили Нақшбанд зиёрати кунлари, халқаро анжуманлар ўтказиш анъанага айланиб қолди, — деди Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси раиси М. Абдуллаев. — Буларнинг ҳаммаси истиқлол шарофати, мустақил диёримизда қадимий қадриятларимиз тикланаётгани рамзидир.

Анжуманда Бухоро вилояти ҳокими М. Раҳмонов сўзга чиқди.

Ҳамкасбларимиз

БИР ДАРГОҲДА 34 ЙИЛ

Самарқанд вилоят «Зарафшон» газетасининг суратчи мухбири Ғулом Алиев ижодий фаолиятини Ҳамид Олимжон номли вилоят мусиқали драма театрида актёрликдан бошлаганди.

Кейинчалик адабиётга бўлган иштиёқи кучлилик қилдими, ҳар қалай, СамДУнинг филология факультетига ўқишга кирди. Турмуш, оила ва рўзғор ташвишлари туфайли ўқишни сиртқи бўлимга кўчириб, оддий колхозчи, кутубхоначи, Самарқанд туман газетаси («Самарқанд ҳақиқати»)да адабий ходим бўлиб ишлади. 1962 йили «Зарафшон» газетасига ишга ўтди ва ўшандан буён шу ерда ишлаб келмоқда. Ҳамкасблари, аввало, унинг одамгарчилигини, қолаверса, ўз ишига куйди-пишдилигини ғоятда қадрлашади. Кези келиб қолганда эса ундан маслаҳат, йўл-йўриқ ўрганишади. Ғулом аканинг ўзи эса бу ҳақда «ҳа, энди, ишхона иккинчи эмас, аксинча биринчи уйим» деб вазмингина жилмайиб қўя қолади. У кўпгина маҳаллий ва республика миқёсидаги фотокўргазмаларда қатнашиб, дипломлар ва фахрий ёрлиқлар билан тақдирланган.

1971 йилнинг 5 майида унинг ижодий фаолиятида унутилмас воқеа юз берди. «Самарқанд» кинотеатри фойесида вилоят фотосанъати тарихида биринчи бўлиб, кўп йиллик ижодий изланишлари ва меҳнати маҳсули — ўзининг шахсий, ҳужжатли ва бадиий суратлар кўргазмасини намойиш этдики, унда турли касб эгаларининг портретлари, иш жараёнидаги ҳолатлари аксини топганди. Кейинчалик эса «Тошкент кинофестиваллари йилномаси», республика бадиий ва ҳужжатли фотокўргазмаларида биринчи ҳамда учинчи даражали дипломлар билан тақдирланди. «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист» унвони-ю «Халқлар дўстлиги» орденига муносиб кўрилди. «Мустақиллик» эсдалик нишони билан тақдирланиши эса ватан, элюрт учун хизмат қилишда унга янада куч-ғайрат бағишлади.

Қаҳрамонимиз суратчиликдан ташқари бадиий ижод билан ҳам шуғулланади. Назм ва насрни бирдек эъзозлайди. «Афанди бўлиш осонмас» ва «Арслон бобонинг ўриндиғи» номли тўпламларидаги шеърлари ва ҳажвий ҳикояларининг ўз ўқувчиси бор. Масаллар ва достондан иборат «Қирқ йигит ва қирқ санам» номли китоби нашрдан чиқиш арафасида.

— Ишлайдиган пайтларим энди келди, — дейди у суҳбатимизни давом эттириб,— мустақилликдан айланай, бизга эрк, кўриш учун кўз, сўзлаш учун тил берди. Биз ҳалол меҳнатимиз билан истиқлолнинг кўркам бўйини ўстиришимиз ва бутун дунёга танитишимиз керак.

Г. ҲУСАНОВА,
«Халқ сўзи» мухбири.

ПЕШТАХТАЛАРДА АСАКА МАКАРОНИ

Мустақиллигимизнинг бешинчи йили асакаликлар учун чинакам омад келтирди. Республикадагина эмас, Марказий Осиёда ҳам ягона ҳисобланган «ЎзДЭУавто» корхонаси қуриб битказилиши билан бу ерда «Федерочи-Асака макарони» Италия — Ўзбекистон қўшма корхонаси ҳам ўзининг дастлабки маҳсулотини бера бошлади. Савдо шоҳобчаларига, умумий овқатланиш тармоқларига арзон ва сифатли макароннинг дастлабки тонналари етиб борди. Мазкур корхонада 50 нафар йигит-қизлар ишламоқда. Уларнинг кўпчилиги Италияда бўлиб, у ердан малакали, билимдон мутахассис сифатида қайтиб келди.

Ҳозир бу ерда бир кеча-кундузда 24 тоннага етказиб аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришмоқда.

Асакаликлар йил охирига бориб ишлаб чиқариш қувватини ҳозиргига қараганда икки бараварга оширишни, маҳсулот турларини эса 22 тага етказишни режалаштирмоқдалар.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎН БЕШ ЙИЛЛИК МАШМАША

Билъакс, калтакнинг икки учи бўлганидек, бу арзномага «15 йиллик музхона» деб ҳам сарлавҳа қўйиш мумкин. Гап шундаки, биз — 200 га яқин хонадон соҳиблари Талабалар шаҳарчаси ҳудудидаги А. Ниёзов кўчаси, 19-уйда роппа-роса 15 йилдан бери истиқомат қиламиз.

Хуллас, 10-йўлакнинг чап қанотидаги хонадонларда иситиш системаси мутлақо ишламайди. Айниқса, ҳовли томонга қараган хобхона шу ўтган йиллардан бери қишда музхона. Сабаби жуда кўп. Чунки то ертўладан тортиб 9-қаватгача иситиш қувури қурувчиларнинг айби билан нотўғри қўйилган. Аслида уларнинг ҳажми камида 25 мм., рисолада эса 35 мм. бўлиши ўрнига, азамат қурувчиларимиз вертикаль бўйича 15 мм.ли қувурларни ўрнатишган.

Ўтган йили ҳам арзнома ёзган эдик. Орадан бироз вақт ўтиб, айни қиш палласида ҳокимликдан айрим вакиллар келишди-ю, аҳвол билан танишиб, «ёзда албатта трубани алмаштириб берамиз, уйларингиз нақ ҳаммом бўлади!», деб қоп-қоп ваъда беришганди. Мана, ёз ҳам ўтиб кетди. На Собир Раҳимов тумани ҳокимлигидан, на Талабалар шаҳарчасидаги «Ёшлик» ҳокимлигидан, ва на 5-ЖЭКдан садо бор...

Р. ҚОСИМОВ,
Р. КАРИМОВ,
Тошкент шаҳри (Жами 17 имзо).

ЁРДАМ СЎРАБ БОРМАГАН ИДОРАМИЗ ҚОЛМАДИ

Биз сизга сўнгги умид билан мурожаат қилмоқдамизки, арзимиз Нурота туманига қарашли Бурлибой қишлоғида 1990-91 йилларда қурилиши бошланган, аммо усти ёпилмай қор ва ёмғирдан нураб тушган мактаб биноси ҳақида.

Аҳолининг бир неча минглаб сўм сарф қилиб, пешона тери билан тиклаган мактаб биносининг устини ёпиш масаласи бўйича бормаган идорамиз, ёзмаган ташкилотимиз қолмади. Барчасининг жавоби битта — «ички имкониятлардан фойдаланиш керак, биз қуриб беролмаймиз». Энди эса сўнгги умидимиз редакциядан.

Н. БОБОЖОНОВ,
М. ОЛИМОВА,
Навоий вилояти (Жами 17 имзо).

ЯНАДА ФАОЛРОҚ БЎЛСА...

Маълумки, мамлакатимизда бир нечта жамоатчилик ташкилотлари мавжуд. Шулардан бири — республика фахрийлар ташкилоти, Яқинда ушбу ташкилотда ҳисобот-сайлов йиғилишлари бўлиб ўтди. Аммо улар, менимча, биз кутган натижани бермади. Биз истардикки, у биз фахрийларнинг суянч тоғига айланиб қолса. Бунинг учун эса аввало унинг Низоми ва Дастурини ўзгартириш, ташкилот эса ўз фаолиятини истиқлол мафкураси нуқтаи-назаридан қайта кўриб чиқиши лозим.

Яна бир таклифим: республика фахрийлар ташкилоти «Камолот» жамғармаси, «Маънавият ва маърифат» маркази, «Маҳалла» жамғармаси, касаба уюшмалари билан қалин ҳамкорликда иш юритиши керак. Ана ўшанда омма билан алоқа янада кучайган бўларди. Республика фахрийлар ташкилотининг бугунги вазифаси вилоятлардан ҳисобот ва ахборот тўплашдан иборат бўлиб қолмасдан, фахрийларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш бўлиши керак. Бундай ёрдам ва мададга биз фахрийлар ҳар куни эҳтиёж сезамиз.

Т. САМИЕВА,
Сурхондарё вилояти фахрийлар кенгаши раёсати аъзоси.

Тошкентдаги омбордан **сотилади:**
** газпайванд аппаратлари (бут ҳолда);
** горелкалар, резаклар, асбоблар;
** баллонлар: кислородли, пропанли;
** ускуналар тўплами.
Ҳақ тўлаш: пул ўтказиш йўли билан ҳамда векселда.
Манзил: метронинг С.Раҳимов бекати "Восток" ИИБ (тел.: 188).
Телефонлар: (3712) 79-36-02, 79-36-04, 72-03-65, 65-94-32, 42-25-39.

«ҲУМОЮННОМА» ПАРИЖДА НАШР ЭТИЛДИ

Парижда Темурийлар сулоласининг вакили, Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг қизи, ўз даврида таниқли адиба сифатида танилган Гулбаданбегимнинг «Ҳумоюннома» китоби француз тилида чоп этилди. Китоб машҳур «Галлимар» нашриёти томонидан «Шарқни идрок этиш» туркумида нашр этилди.

Ушбу китоб 1587 йилда ёзилган бўлиб, Ҳумоюн Мирзо салтанати даври (1530-1556), Марказий Осиё, Афғонистон, Эрон ва Ҳиндистон тарихи тўғрисида ноёб маълумотлар беради. Ҳодисалар характери ва услуби бўйича «Ҳумоюннома» «Бобурнома»га яқин туради.

Гулбаданбегим Бобур вақтидаги тарихий воқеаларни қисқача тасвирлагач, отаси томонидан ҳикоя қилинган маълумотларни ўзи шоҳиди бўлган ёки яқинларидан эшитган фактлар билан тўлдиради.

Бобур Мирзо ва Ҳумоюн Мирзонинг ички сиёсати, уларнинг Ҳиндистондаги бунёдкорлик фаолиятлари ҳақидаги маълумотлар, шунингдек, уларнинг дипломатик ва савдо алоқаларига катта ўрин ажратилган.

Асарнинг ягона қўлёзмаси бугунги кунда Ҳиндистон Миллий кутубхонасида сақланмоқда.

Китоб таржимони Жан-Луи Бакэ-Граммон — Франция Миллий тадқиқотлар марказининг етакчи илмий ходими, профессор, «Марказий Осиё ва Кавказ турклари» бўлимининг раҳбари. Марказий Осиё тарихи ва Усмонли турклар империяси тарихи ва адабиёти бўйича кўзга кўринган мутахассис. «XV-XVI асрларда Сосонийлар ва Усмонли турклар» рисоласининг ҳамда кўп сонли илмий мақолаларнинг муаллифи. 80-йилларда ЮНЕСКОнинг тавсиясига кўра «Бобурнома»ни француз тилига таржима қилган. Мазкур таржима мутахассислар томонидан юксак баҳоланган эди. Узоқ йиллар мобайнида Франциянинг Истанбулдаги «Турк илмий тадқиқот институти»га раҳбарлик қилган. Франциянинг Ўзбекистондаги элчихонаси қошида фаолият кўрсатаётган Марказий Осиё тадқиқотлари институти илмий кенгаши аъзоси.

Ж.-Л. Бакэ-Граммон — бобокалонимиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган илмий тадбирларнинг фаол иштирокчиси. ЮНЕСКО қароргоҳида апрель ойида бўлиб ўтган «Темурийлар даврида фан, маданият ва таълим равнақи» номли халқаро илмий анжуманда у «Бобур — Темурийлар сулоласининг буюк вакили» мавзусида маъруза қилди.

— Француз шарқшунослигида манбашунослик, яъни биринчи манбаларни ўрганиш алоҳида ўрин эгаллайди, — деди биз билан суҳбатда Ж.-Л. Бакэ-Граммон. — Маълумки, «Бобурнома» Францияда икки марта нашр этилган. Биринчи марта ЮНЕСКО ёрдамида 1980 йилда Париждаги машҳур Шарқ тиллари ва маданияти институтининг нашриётида босилган. 6 йилдан кейин, яъни 1986 йили «Бобурнома» Франциянинг энг йирик Миллий нашриётида қайта нашр этилди. Биринчи нашрдан фарқли ўлароқ, бу нашр Бобур замондошлари бўлган таниқли мусаввирлар қаламига мансуб миниатюралар ва суратлар билан безатилган. Китобнинг қисқа вақт ичида икки марта нашр этилишининг ўзи ҳам Францияда юртингиз маданий меросига алоҳида қизиқиш борлигини яққол кўрсатади. Шундан кейин, ЮНЕСКОдан Гулбаданбегим асарини нашрга тайёрлаш хусусида менга мурожаат қилишди. Ушбу китобнинг шу кунларда нашр этилишини Ўзбекистон мустақиллиги байрами ва яқинда нишонланадиган Амир Темурнинг 660 йиллик тўйига совғам деб ҳисоблайман.

«Ҳумоюннома»га таниқли ўзбек олимаси Собоҳат Азимжонова билан бирга сўзбоши ёзганмиз. Мен у киши билан анчадан бери сиртдан таниш эдим. Лекин бир-биримиз билан фақат 1994 йили учрашдик. У кишининг Бобурийлар сулоласи ҳақидаги изланишларини қизиқиш билан кузатиб бораман. Коммунизм мафкураси ҳукмрон бўлган даврларда С. Азимжонованинг бу мавзуга қўл урганини ўзига хос илмий жасорат деб атаса бўлади. Айтмоқчи, у киши «Бобурнома»га ҳам кириш сўзи ёзиб берганлар.

Яқинда ёш ўзбек шарқшунослари Бахтиёр Бобожонов, Ашурбек Мўминов ва Элёр Каримов билан Франциянинг Экс-ан-Прованс шаҳрида бўлиб ўтган катта илмий анжуманда учрашдик ва улар билан келгусида биргаликда қиладиган бир қатор ишларимизни келишиб олдик.

Франциянинг Тошкентдаги элчихонаси қошидаги Ўрта Осиё тадқиқотлари институтининг таклифига биноан яқинда Ўзбекистонга бормоқчиман. Ўзбекистон ҳукумати томонидан ўтказилаётган «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихида тутган ўрни ва роли» мавзусидаги халқаро анжуманга қатнашиш ниятидаман.

Бундан ташқари бир ой мобайнида ўзбек ҳамкасбларимиз билан қадимий қўлёзмалар устида илмий тадқиқотлар олиб борамиз. Мен ўзим билан Самарқанд ва Бухоро хонларининг XVI асрда турк султонларига ёзган 15 та хати нусхаларини олиб бормоқчиман. Менимча, бу хатлар ўзбек дўстларимизни қизиқтирса керак.

Ўзбекистондаги қабристонлар ва қабр тошлари ҳақида ҳам тадқиқот олиб бормоқчиман. Олдинги сафар мамлакатингизда бўлганимда бир қатор қабристонларни зиёрат қилган эдим. Ўша пайтда кўрган қабр тошлари ва дафн маросимлари менда катта таассурот қолдирган эди. Бу сафар ҳам биргаликдаги изланишларимиз самарали бўлади, деб умид қиламан.

Мадамин РАЗЗОҚОВ,
Париж шаҳри.
«Жаҳон» ахборот агентлиги

Қарор ва ижро

Асакадаги «ЎзДЭУ» автомобиль заводи ишга тушгандан сўнг таҳририятимизга ана шу савол билан мурожаат қилувчилар сони ортиб бормоқда. Уларнинг аксарият қисми хат ва қўнғироқлар орқали жавоб беришимизни сўрашса, айримлари эса тўғридан-тўғри таҳририятимизга келиб, автомобиль сотиб олишнинг тартиб-қоидалари тўғрисида маълумот беришни илтимос қилишмоқда.

Биз автомобиль ишқибозларининг ана шу истакларини инобатга олиб, ихтисослашган давлат ҳиссадорлик-тижорат «Асака» банкининг Тошкент вилояти бўлими бошқарувчиси Шуҳрат САГДИЕВга мурожаат қилдик.

ҚАНДАЙ ҚИЛИБ КРЕДИТГА АВТОМОБИЛЬ СОТИБ ОЛИШ МУМКИН?

— Шуҳрат ака, хабарингиз бор, Вазирлар Махкамасининг шу йил 26 мартдаги қарорига кўра, «ЎзДЭУ» қўшма корхонасида ишлаб чиқарилаётган автомобилларни биринчи навбатда фуқароларга нақд пулга сотиш белгиланган эди. Айтинг-чи, фуқаро автомобиль сотиб олиш учун дастлаб қаерга мурожаат қилиши керак? Умуман, бунинг учун қанақа ҳужжатлар зарур?

— Қарорга кўра, автомобиль сотиб олмоқчи бўлган фуқаро биринчи навбатда ўзлари истиқомат қиладиган ҳудудий «Автотеххизмат» хиссадорлик жамиятига мурожаат қилишлари лозим. Агар мижоз автомобилни бира-тўла нақд пулга сотиб олмоқчи бўлса, хужжатлар шу жойнинг ўзида, «Автотеххизмат» ва «Асака» банк ходимлари томонидан узоги билан бир соат ичида расмийлаштирилади. Мабодо фуқаро автомобилни кредитга сотиб олмоқчи бўлса, унда банкимизга қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиши зарур:

паспорт (рўйхатдан ўтган бўлиши керак);

охирги иш жойидан сўнги уч ойлик даромади кўрсатилган маълумотнома:

иш жойидан кафолатнома (корхонага қайси банк хизмат кўрсатаётган бўлса, мазкур банк тасдиғи билан);

гаровга қўйилган шахсий мулкнинг суғурта полиси ва нотариал идора томонидан тасдиқланган шахсий мулк гаровининг шартномаси (унда гаровга қўйилган мулк суммаси олинадиган кредит суммасининг камида 125 фоизини ташкил этиши лозим);

қарз олувчи ҳаётини суғурта қилиш полиси.

Мижоз ушбу ҳужжатларни банкимизга тақдим этгач, автомобиль умумий нархининг камида 35 фоизини тўлайди. Ана шундан сўнггина унга банкда «Автоомонат» счётлари очилади. Бу унинг автомобилга эга бўлганлигини билдириш билан бирга, мижоз зиммасига шартномада кўрсатилган муддатда кредитни узиш масъулиятини ҳам юклайди.

— Мен ҳозир банкингиздан кредит олиб, машина сотиб олишим мумкинми?

— Мумкин. Фақат бироз сабр қиласиз. Чунки ҳозир банкимизнинг янги биносини барпо этиш, унга янги жиҳозлар сотиб олиш ишлари олиб борилаяпти. Мазкур қурилиш ишлари эса якунланиш арафасида. Ўйлаймизки, яқин кунлар ичида аҳолига автомобиль сотиб олишлари учун кредит бериш бошланади.

— Кредитлар қанча муддатга берилади? Уларнинг фоиз миқдори қанча?

—Вазирлар Маҳкамасининг қарорида таъкидланганидек, кредит бериш муддати уч йилдан етти йилгача қилиб белгиланган. Масалан, фуқаро 3 йил муддатгача кредит олса, 4 фоиз, 3-5 йилгача 5 фоиз, 5-7 йилгача 7 фоиз қўшимча устама тўлайди. Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, мижоз қарзни белгиланган муддатдан илгари ҳам тўлаб қўйиш хуқуқига эга.

— Юқорида сиз мижоз автомобиль умумий нархининг камида 35 фоизини тўлагандан сўнггини унга кредит берилади, дедингиз. Агар бунга унинг имкони етарли бўлмаса-чи?

— Унда фуқаро биринчи жамғарма сифатида камида 5 минг сўм билан банкимизда ўзининг «Автоомонат» деган фоизли счётини очиб унда автомобиль нархининг 35 фоизи миқдорида орттирган даромадидан жамғарма тўплаши мумкин.

— Мижоз машинали бўлгач, кредит учун унинг ойлик маоши ва даромадидан қанча миқдорда ушлаб қолинади?

— Бу мижоз билан банк ўртасида тузилган шартномада аниқ кўрсатилган бўлади.

— Автомобиль сотиб олмоқчи бўлган фуқаролар гаровга қандай мулк турларини қўйиш ҳуқуқига эга?

— Хусусийлаштирилган уй-жой, дала-ҳовли, хусусий дўкон, ошхона, омборхона, цех, автомобилларга ёнилги қуйиш шаҳобчаларини.

— Ҳозир автомобилларнинг нархи қанча?

— «Тико» — 5800-6800, «Дамас» — 6820-7200, «Нексиа» 10.000-11880 долларгача. Бариси давлат курси бўйича сўмда сотилади.

— Автомобилларни қўшни давлатларнинг фуқаролари ҳам сотиб олишлари мумкинми?

— Мумкин. Фақат уларга эркин муомаладаги валютага сотилади.

— Таҳририятимизга мурожаат қилаётган айрим муштарийларимиз Асакада автомобиллар нега «ЎзДЭУ» эмас, «ДЭУ» деган марка билан чиқаяпти» дея қизиқишмоқди.

— Бу савол менга тегишли бўлмаса-да, жавоб беришга ҳаракат қиламан. Маълумки, ҳар бир хорижлик сармоядор бир давлатдан иккинчи давлатга сармоя сарфлаётганда, у биринчи навбатда фирма номини сақлаб қолишга ҳаракат қилади. Жаҳон ишлаб чиқаришида ҳам шундай тартиб мавжуд. Чунки дунёга машҳур фирма номини сақлаб қолиш-маҳсулотлар ҳаридоргирлигининг кафолатидир. Мисол тариқасида Япониянинг машҳур «Сони» фирмасини оладиган бўлсак, унинг маҳсулотлари биргина Японияда эмас, балки Америка, Малайзия сингари бир қатор ривожланган давлатларда ишлаб чиқарилади. Шунга қарамасдан, у «Сони-Америка» ёки «Сони-Малайзия» деган ном билан ишлаб чиқарилмайди. «Сони» — тамом. Шундай экан, бундан ҳеч ажабланмаслик лозим. Энг муҳими биз қайси номда бўлмасин, ўз автомобиль заводимизга эга бўлдик.

— Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

Баҳодир ОСТОНАҚУЛОВ
«Халқ сўзи» мухбири.

«ОСМОНЎПАР» БИНОЛАР МУСОБАҚАСИ

Кимўзар бу дунёда тошбинолар ичида ҳам ўзига хос рекорд ўрнатилган экан.

Шу кунгача жаҳондаги энг баланд бино деб Чикагодаги «Сирз тауэр» имората эътироф этиб келинмоқда. У қарийб 20 йилдан бери чикаголикларнинг фахри, ифтихори ҳисобланади. Баландлиги 443 метр бўлган 120 қаватли мазкур иморат тағин бир неча ойдан сўнг «биринчилик»ни тарк этадиганга ўхшайди. Чунки тез кунлар ичида Малайзия пойтахти Куала Лумпурда Япония ва Жанубий Корея фирмалари томонидан қурилаётган баландлиги 452 метрни ташкил этувчи «Куала Лумпур сити тауэр» номли иншоот энг баланд бинолар рўйхатида олдинги ўринга чиқиб олади.

Айни пайтда мазкур қурилиш иншоотининг 400 метр баландлигида бунёдкорлик ишлари олиб борилмоқда. Айтиш мумкинки, у шу ҳолатда ҳам биз юқорида номини тилга олган Чикагодаги «Сирз тауэр» ва Нью-Йоркдаги 110 қаватли, баландлиги 411 метр бўлган жаҳон савдо маркази биносининг бўйига тенглашиб қолган. Келгусида Малайзия пойтахтининг кўрки бўлиб қоладиган бу «осмонўпар»нинг қурилиш ишларига умумий ҳисобда 120 миллиард иен, яъни 1,14 миллиард АҚШ доллари сарфланар экан.

Дарҳақиқат, бу дунёда ҳеч бир нарсага «абадий биринчи» деб қараб бўлмас экан. Статистик маълумотларга қараганда, Малайзия «осмонўпар»и ҳам дунёдаги энг баланд деган номни ўзида узоқ сақлаб қололмас экан. Шу йилнинг кузагида Шанхайда Япониянинг «Симидзу кэнсетсу» корпорацияси томонидан баландлиги 460 метрли бино қурилиши бошланади. 2001 йилда тўла қад кўтариши мўлжалланаётган мазкур «мўъжиза» ҳозирданоқ «Хитой ислоҳотларининг витрина (ойна)си» деб қайд этилмоқда. У хитойликларга 950 миллиард иен, яъни 9 миллиард АҚШ долларига тушар экан.

Бундай ҳашаматли «осмонўпар» иншоотларни лойиҳалаштириш бўйича японлар дунёда биринчи ўринни эгаллашар экан. Уларнинг «Тайсэй кэнсэтсу» корпорацияси мутахассислари беш йил муқаддам 480 метрлик улкан иншоотнинг аниқ лойиҳасини ишлаб чиқишган эди. Бундан ташқари, японлар 13776 метрли Фудзияма тоғини тепадан туриб бемалол томоша қилиш имконини берадиган ва айни пайтда катта шов-шувга сабабчи бўлган, 800 қаватли, баландлиги нақд 4 километр келадиган мўъжизакор бинонинг футуристик режасини ҳам тайёрлаб қўйишган.

— Аммо бу гигантнинг қурилиши узоқ келажакнинг иши, — дея тан олишмоқда улар.

Шундай қилиб, Осиё ва Америка ўртасидаги ўзига хос бу мусобақа ҳамон давом этмоқда. Ҳозирча дунёдаги энг баланд бинонинг саккизтаси АҚШда жойлашган. Шулардан олтитаси Чикаго ва Нью-

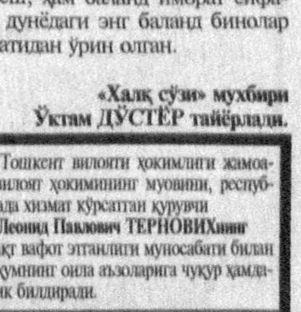

Йоркда, иккитаси Хюстонда бўй чўзиб турибди. Уларнинг энг «кекса»си эса Нью-Йоркдаги «Крайслер» автомобиль корпорациясининг биноси. Унинг баландлиги 319 метр бўлиб, у 1930 йилда қад кўтарган. Энг ёши эса Осиёда. 90-йилларнинг бошларида Гонконгда барпо этилган иккита «осмонўпар» ҳам ёш, ҳам баланд иморат сифатида дунёдаги энг баланд бинолар рўйхатидан ўрин олган.

«Халқ сўзи» мухбири
Ўктам ДЎСТЁР тайёрлади.

ШИШАСИМОН ПЛАСТМАССАЛАРДАН ҚУВУРЛАР

Бухорода «Ўзроскомпозит» Ўзбекистон-Россия қўшма корхонаси иш бошлади. Корхона Россиянинг Пермь шаҳридаги «Прогресс ва пласт» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси билан Бухоро вилоят матлубот жамияти томонидан таъсис этилди.

Айни пайтда «Ўзроскомпозит»да халқ хўжалигида кенг қўлланадиган шишасимон пластмассалардан турли хил диаметрдаги қувурлар ишлаб чиқарилмоқда. Ҳозирданоқ мамлакатимиздаги йирик саноат корхоналари янги маҳсулотга харидор бўлди.

Қисқа муддатли давлат облигацияларининг 21007UMFS чиқарилишини жойлаштириш тўғрисида ЭЪЛОН

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ўртасида 1996 йил 26 мартда тузилган 1-сонли шартномага биноан 1996 йил 25 сентябрда қисқа муддатли давлат облигацияларининг бешинчи чиқарилишини сотиш бўйича кимошди савдоси ўтказилишини эълон қилади.

а) Чиқарилиш рақами: 21007 UMFS;

б) Чиқарилиш ҳажми: 2000000000 (икки миллиард) сўм;

в) Облигациянинг номинал қиймати 1000 (бир минг) сўмни ташкил этади;

г) Облигациянинг қопланиш муддати: 1996 йил 25 декабрь;

д) Ўзбекистон Республикасининг резидентлари - ҳуқуқий шахслар облигацияларни сотиб олиши мумкин.

е) Рақобатдош бўлмаган талабномаларнинг максимал миқдори ҳар бир дилер рақобатдош талабномаси ҳажмининг 20 фоизидан ортиқ бўлмаслиги лозим.

Кимошди савдоси 1996 йил 25 сентябрь соат 10.00 да Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 6-уйда ўтказилади.

Кимошди савдоси ўтказилиши муносабати билан қисқа муддатли давлат облигацияларининг иккиламчи савдолари вақти ҳам ўзгаради. Савдолар 21005UMFS рақамли бешинчи чиқарилиш бўйича 24 сентябрь сешанба куни, 21006UMFS рақамли олтинчи чиқарилиш бўйича 26 сентябрь пайшанба куни ўтказилади. Савдолар соат 10.30 да бошланади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 6-уй, Республика валюта биржаси.

Облигацияларни сотиш ёки харид қилишни хоҳлаган ва облигацияларнинг чиқарилиш шартларига мувофиқ, шу ҳуқуққа эга бўлган шахслар ва ташкилотлар қуйида рўйхати берилаётган дилер-банкларнинг исталганига мурожаат қилишлари мумкин:

	Дилер	Манзил, телефон
1	Ўзсаноатқурилиш банки	Тошкент ш.,А.Тўқай кўч.,3. Тел.: 33-24-86,36-14-77.
2	Миллий банк	Тошкент ш.,Охунбобоев кўч.,23. Тел.: 33-17-12.
3	Ўзпахтабанк	Тошкент ш., Муқимий кўч.,43.Тел.: 78-10-94,77-91-66.
4	Халқ банки	Тошкент ш., Қатортол кўч.,46.Тел.: 78-29-45,78-29-81,78-82-14.
5	Ғаллабанк	Тошкент ш., Лоҳутий кўч.,36.Тел.: 36-16-17.
6	"Турон" АТББ	Тошкент ш., Навоий кўч.,44.Тел.: 42-23-85.
7	Ўзприватбанк	Тошкент ш.,Амир Темур кўч.,24.Тел.: 34-64-88.
8	"Ипак йўли" АИТБ	Тошкент ш., Фарҳод кўч.,12а.Тел.: 76-89-73.
9	Тошуйжойжамғармабанк	Тошкент ш., Пушкин кўч.,17. Тел.: 36-33-31,36-32-31,33-29-57,33-11-22.
10	Алоқабанк	Тошкент ш., Толстой кўч.,1.Тел.: 36-10-21.
11	Трастбанк	Тошкент ш., Навоий кўч.,7.Тел.: 41-01-10.
12	Ўзгеолбанк	Тошкент ш., Т.Шевченко кўч.,11.Тел.: 56-19-20.
13	Тошкент агроқурилиш банки	Тошкент ш., Халқлар дўстлиги кўч.,11а. Тел.: 77-27-55.
14	Андижонбанк	Андижон ш., Бобур шоҳ кўч.,85. Тел.: 45-33-69(Тошкент),4-36-88(Андижон).
15	Асакабанк	Тошкент ш., Қатортол кўч.,47. Тел.: 78-51-81,78-53-63.

21004UMFS-чиқарилишдаги қисқа муддатли давлат облигацияларини қоплаш тўғрисидаги ЭЪЛОН

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан Ўзбекистон Республикаси банки ўртасида 1996 йил 26 мартда тузилган 1-сонли шартномага биноан 1996 йил 25 сентябрда тўртинчи чиқарилишдаги қисқа муддатли давлат облигацияларининг қопланишини маълум қилади.

а) Чиқарилиш рақами: 21004UMFS;

б) Чиқарилиш ҳажми: 1500000000 (бир миллиард беш юз миллион) сўм;

в) Облигациянинг номинал қиймати 1000 (бир минг) сўм.

Облигациялар тўлови 1996 йил 25 сентябрь куни соат 9.00 да қуйидаги манзилда амалга оширилади: Тошкент шаҳри,Ўзбекистон шоҳ кўчаси,6-уй.

21004UMFS чиқарилишдаги облигацияларни қоплашдан олинган маблағлардан 21007UMFS чиқарилишдаги облигацияларни харид қилишда фойдаланиш мумкин.

Қоплаш билан боғлиқ масалалар бўйича облигация эгалари билан шартнома тузган дилерларга мурожаат қилиш мумкин.

"Алп Жамол" фирмаси тавсия этади:

1. Телевизор ONWA 20" (Япония лицензияси бўйича чиқарилган)
2. Телевизор JVC 21"
3. Телевизор Samsung 20" (Жанубий Корея маҳсулоти)
4. Видеомагнитофон JVC 4-HEAD 417 MS
5. Моноблок DAEWOO
6. Кондиционер Hitachi (Япония)
7. Кондиционер БК-2300 (Экспортга чиқариладиган маркаси)
8. Микротўлқинли печь DAEWOO
9. Совутгич DAEWOO
10. Кир ювиш машинаси DAEWOO
11. TEFAL фирмасининг сув қайнатгичлари (Франция)
12. Телефонлар ва радиотелефонлар (Япония ва бошқа етакчи мамлакатлар маҳсулоти)
13. Болалар кийим-кечаги ва пойабзали (Ж. Корея)
14. Осма потолоклар (Испания)
15. Осма потолоклар учун тун ёритгичлари (Испания)
16. Юмшоқ мебель турли хилда (Белоруссия)
17. Пиво 0,33 л. (Австрия)
18. Минерал сув ва ичимликлар 1,5 л. (Австрия)
19. Кофе 200 г. (Бразилия)
20. Табиий апельсин шарбати (Бразилия)
21. Электродлар АНО 3,5
22. Аёллар пойабзали (Италия)

Контракт бўйича металл ва қоғозни истаган миқдорингизда етказиб берамиз.

Тўловлар пул ўтказиш ва нақд пулга амалга оширилади.

Бизнинг манзилимиз:
Тошкент шаҳри, Мустафо Камол Отатурк кўчаси, 21-уй.
Телефонлар:
(3712) 36-02-48, 33-47-25, 33-04-02.
Факс: (3712) 40-66-87.

Тошкент вилояти ҳокимлиги жамоаси вилоят ҳокимининг муовини, республикада хизмат кўрсатган қурувчи
Леонид Павлович ТЕРНОВИХнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Мирзо Улуғбек номли Тошкент давлат университети ректорати, касаба уюшма қўмитаси ва фалсафа факультети жамоаси Ўзбекистон Фанлар академияси академиги, фалсафа кафедраси мудири Э. Ю. Юсуповга онаси
Кўпайсин МИРЗАЕВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Республика машинасозлик бўйича ўқув ишлаб чиқариш маркази жамоаси марказ бош директори
Виталий КОРОАБЕЛЬНИКОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Мумтоз адабиётимиз маҳсули орасида «Бобурнома» алоҳида мавқега эга, ўта қадрли. Бугунги кунда юртимиз Амир Темур Кўрагон таваллудининг 660 йиллигини нишонлашга ҳозирлик кўрар экан, соҳибқирондан сўнг унинг давлатчилик сиёсати, ўгиту васиятлари қай даражада ижобат бўлиши масаласи ҳам бу буюк шахснинг меросини ўрганишнинг эзгу бўғини, босқичидир.

Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига

УЧ КАРРА «АЛЛОҲ» ДЕЙИШГА УНДАГАН ВАТАН СОҒИНЧИ

Заҳириддин Муҳаммад Бобур ўзининг 47 ёшида — қисқа, аммо баракали умрида асосан бир шиор билан яшади — у ҳам бўлса бобоси Амир Темур салтанати, империясини яхлитликда асраш, темурий ворислар орасида якдиллик, адолатни жорий этиш, ҳасад, худбинлик, бойликка қулликни инсон ахлоқидаги ноқислик эканлигини уқдириш эди.

Биз Бобурнинг ана шу нияти, қарашлари, темурий давлатдорликдаги нозик қирраларини унинг ахлоқий, адабий-эстетик қарашларини ўзида мужассамлаштирган бир манба билан ёритишни мақсад қилдик. У ҳам бўлса Бобурнинг ўғли Ҳумоюнга ёзган мактубидир.

935 ҳижрий йил, чоршанба куни жумойидулаввал ойида Мўрий ва Адуса манзилларини ўтиб Бобур Кобулга юборадиган баъзи бир хатларини шу ерда ёзган. Бу мактублардан бири Ҳумоюнга ёзилган. Мактубнинг дастлабки сатридаёқ биз Бобурнинг давлат қурилиши ишларига оид қимматли фикрига дуч келамиз. У ўғли Ҳумоюнга қарата энг аввало жамиятда осойишта ҳаёт ҳукм сурмас экан, ўзга мақсадларни амалга ошириш мумкин эмаслигини билдирган («Агар ҳолоғача муътаддуд биҳ ише бўлмайдур, худ ўғри била қароқни манъ қилғил, орага тушган сулҳ ишини барҳам урмасун...»).

Ана шу қисқа сатрларга яна бир карра эътибор берайлик: Бобур Кобулдан чиқиб Ҳиндистонни эгаллар экан, 3-4 йил давомида бу кенг миқёсдаги давлатни тўла осойишта ва тинчликда сақлаш имкони бўлмай қолган. «Бобурнома» ва бошқа тарихий асарлар гувоҳлик берадики, қароқчилар, муттаҳам-каззоблар карвон йўлларида кўп ташвишлар туғдирганлар. Бобур, Ҳумоюннинг уруш билан бандлигидан фойдаланиб Кобул, Ғазни, Ҳирот, Қандаҳор, Нингарҳор вилоятлари ҳам бу кимсалар дастидан вақт-вақти билан таҳликада бўлган. Бу ҳол Ҳиндистон минтақаларида ҳам содир бўлар эди. Шу боис, Бобур ўғлига «ҳолоғача мўътаддун ише бўлмайдур» дер экан, бу бебошлик жиловини тортиш пайти етганлигини билдиради. Шоҳ Бобур назарида юрт амнияти, ўша даврдаги дипломатик фазони пок тутиш ҳиндлар билан тузилган сулҳнинг асраш калити эканлиги алоҳида уқдирилмоқда.

Шундан сўнг, Бобур ёзади: «Яна бу эдиким, Кобул вилоятини холисона қилдим, ўғлонлардин ҳеч ким, тамаъ қилмағайсиз. Яна Ҳиндолни тилаб эдим. Яна Комронға Шаҳзода била яхши омаду рафт риоят қилмоғлиғи ва Мўлтон вилоятини ўзига иноят қилмоғлиги ва Кобул вилоятининг холиси бўлури, кўч ва уруқнинг келурини битилиб эди».

Ҳумоюнга ёзган бу сатрларида Бобур нима ҳақида фикр юритмоқда? Турмуш ва тарих сабоқларидан дарс олган Бобур Мовароуннаҳрдан Афғонистонга келиб, Кобулни муқим пойтахти этиб тайинлар экан, уни вақти келиб тўнғич ўғли Ҳумоюн сарпарастлигида қолдириб кўрди ҳам. Барча шоҳона саройларда бўлгани сингари Бобур салтанатида ҳам унинг ўғиллари орасига низо солиш, ота-ўғил муносабатларини бузишга интилувчилар оз бўлмаган. Шу боис, Бобур «Кобул вилоятини холиса қилдим» дер экан, энг аввало, ака-ука шаҳзодалар орасида Кобулга ҳоким бўлиш ниятидан фарзандларни озод этганлигини билдиради. Шунинг учун у Ҳумоюндан кичик Ҳиндолни қошига чақириб бу мазмунни тушунтиради, Комронга акаси Ҳумоюн (Шаҳзода) билан яхши борди-келдисини узмаслигини ва Мўлтон вилоятини унга иноят қилганлигини ёзади. Бунинг барчаси замирида Бобурнинг узоқни кўзлаган сиёсати ётади. У ҳамиша Ҳусайн Бойқаро сиёсатида фарзандларининг бирисини иккинчисидан устун қўйганлигини салтанат инқирозининг асосларидан бири, шаҳзодалар қарама-қаршилигининг асл сабаби деб билганлигини олсак («Яна бир Музаффар мирзо эди. Султон Ҳусайн Мирзонинг суюклик ўғли бу эди. Агарчи ҳийли суйгидек ахлоқ ва афъоли ҳам йўқ эди, ўғлонлари муни кўп отруқ кўргани учун аксар ёғиқтилар»), Ҳумоюнга насиҳат тариқасида билдираётган бу ўгитининг асоси темурий давлатчилигини унинг салтанатидан кейин ҳам узоқ муддатда аҳилликда асрашни уқдираётганлигини кўрамиз. Бироқ, Бобурнинг бу нияти у вафот этгандан сўнг ҳамиша ҳам ўғиллари томонидан амалга оширилмади. У худди валийларча иш кўрганга ўхшайди. Ҳа демай, салтанат Бобурнинг катта ўғли Ҳумоюнга қолиши билан ўша фитнагарлар Ҳумоюн ва унинг укалари орасида низони бошлайдилар. Низонинг бош масаласи худди Бобур кўра билгандек, пойтахтда ким салтанат қилиши, Агра ва Кобул, Ғазнида ким ҳоким бўлиши устида боради ва охир-оқибат Ҳиндистонда Шербек ғалаба қилиб, Ҳумоюн ҳеч вақосиз қолиб, 1540 йил Эрон томон юз тутади ва шу йили унинг ўғли шаҳзода Акбар дунё юзини кўради. Худди ана шу шаҳзода кейин бобурийлар сулоласини Ҳиндистонда давом эттириб, машҳур Тож маҳал кошонасини қуриб боболари Амир Темур ва Бобурнинг яратувчилик санъатини бутун оламга кўз-кўз қилади.

Мактуб мутолаасини давом эттирамиз. Бобур ўзининг энг яқин беки Хожа Калон юборган вакил Шамсиддин Муҳаммад Атова Ғазнидан Ҳиндистонга келиб салом ва аҳвол етказганлиги билдиради: «...Кайфиятлар маълум бўлди. Бизнинг эҳтимомимиз ул сарилар (яъни Хуросон ва Мовароуннаҳрга — Ҳ. Қ.) бормоққа беҳад ва беғоятдур. Ҳиндистон ишлари ҳам бир нав сомон топиб келадур. Тенгри таолодин умид андоқдурким, бу оранин иши тенгри таоло иноятти била бот саранжом топқай. Бу иш забтидин сўнг бетаваққуф тенгри еткурса, мутаважжиҳ бўлғумдур. Ул вилоятларнинг латофатларини киши нечук унутқай. Алалхусус мундоқ тойиб ва торик бўлғонда қовун ва узумдек машруъ ҳазни киши нетавр хотирдин чиқарғай».

Биз Заҳириддин Бобурнинг Ватан соғинчи ва ҳижрони ҳақида кўп фикр эшитганмиз, ҳатто бу маълум даражада Ватан соғинчи рамзига айланган десак ҳам хато бўлмас. Отанинг ўғлига ёзган бу сатрларида, бизнинг назаримизда Бобурнинг ҳижронга оид ғазалларидан кўра таъсирчанроқ соғинч маркази мавжуд. Ушбу мактуб ёзилган пайтда Бобур айни кучга тўлган, давлатдорлик ишларига бор вужуди билан шўнғиган, тасарруфига киритилган Ҳиндистонда давлат низоми асосида тартиб ўрнатиш, маҳаллий майда феодал, рожалардан иборат юртда ягона, мустаҳкам давлат тартибини ўрнатиш унинг бутун вужудини қамраб олган. Мактуб сатрлари шу қатори далолат берадики, Бобур Ҳиндистонни босиб олган шоҳ сифатида қанчалик ғурурланиб қувонмасин, бу «элида ҳусн йўқ ва ҳусни ихтилот ва омизиш ва омаду рафт йўқ ва табъ ва идрок ва адаб йўқ ва карам ва мурувват йўқ ва ҳунарларида ва ишларида сиёқ ва андом ва режа ва гўния йўқ...» ва яна ўнлаб «йўқ»ларга эга юртнинг табиати, иссиғу совуғидан чарчаган Бобурнинг Ватан соғинчи нидоси баралла кўринмоқда. Эҳтимол Хожа Калон Шамсиддин Атова орқали Бобурни хушҳаво Хуросонга таклиф қилган бўлса керак. Ушбу дамдан икки йил ўтар ўтмас вафот этишини хаёлига ҳам келтирмаган Бобур Ҳиндистондаги ишларини тартибга солиши билан «бетаваққуф» Ватан сафарига отланишини ёзган. Бобур Ҳуросон ва Мовароуннаҳр сафарини жуда-жуда истаган, юртини соғинган. Эътибор берайлик, юқоридаги қисқа сатрларда у уч марта «тенгри таоло»ни ёд этади, бу кунларга етишни Аллоҳдан сўрайди. «Бобурнома»дан маълумки, муаллиф Аллоҳ номини ҳудда-беҳудага ишлатмаган, бу сўзни ўта муқаддас билиб, мусулмони комил сифатида Аллоҳга сиғинган. Аммо мусофирчилик, номувофиқ табиат, юрт соғинчи Бобурнинг суяк-суягидан ўтиб кетганлигидан у Аллоҳга мурожаат этади, қайта-қайта унга ёлвориб Ватан билан юзлаштиришига илтижо қилади. Шак-шубҳасиз бу мисол ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, мустақил юртимизнинг тупроғини кўзларга тўтиё этиш, унинг ҳар зарраси олтиндан минг афзаллигига ёрқин мисолдир. Чунки шунча юртни эгаллаган Бобур ҳам Ватан соғинчи олдида чидай олмаган.

Бу қарашларимизни мактубнинг кейинги сатрлари янада қувватлайди. «Ул вилоятларнинг латофати» ҳақида гапирган Бобур Ҳумоюнга узум ва қовун мисолини келтиради. Ҳиндистонда ўсмас бу табиат неъматлари «Бобурнома» муаллифи учун Ватан рамзи бўлиб қолган. Шундай бўлмаганда у мактубда ўғлига «бу фурсатда бир қовун келтуруб эдилар, кесиб егач, ғариб таъсир қилди, тамом йиғлаб эдим» деб юрт соғинчини яширмай изҳор қилармиди?

Мактубнинг бундан кейинги сатрлари Бобурнинг Ҳумоюнга насиҳат қилишидан кўра унинг ўзининг, қолаверса темурий давлатчилик, давлат ва жамият қурилиши масалаларини кўпроқ ёритади. Бунда, энг аввало, давлат хазинаси, унинг сарфи, молиявий мувофиқлик, давлат захираси ва унинг асосий жиҳатлари бирма-бир санаб ўтилади. Бу сатрлар, энг аввало, тарихимиздаги шоҳ ва султонларнинг ҳар кунлик иш тартиби, меъёри, унинг кўлами ва муҳимлигини аниқлаш нуқтаи назари билан ҳам ўта муҳим. Янада муҳимроғи, Бобур Ҳиндистонда туриб ҳам Хуросонда олиб борилаётган қурилиш ишлари, таъмир юмушларига диққат билан эътибор берганидир. Шоҳ Бобур ўғли Ҳумоюнга қуйидаги ишларни дастлабки, «заруриёт» қаторига санаб ўтади: «Заруриёт булардур: аввал қўрғоннинг марамматиға яна захира, яна келур-борур элчининг улуфа ва қўналғаси, яна масжиди жумъанинг иморати ёрмоғини молдин олиб, шаръий қилиб сарфласунлар. Яна карвонсарой ва ҳаммомларнинг мараммоти, яна аркта устод Ҳасан Али қилғон пишиқ ғишт била нимкора иморатнинг итмоми; бу иморатни Султон Муҳаммад билан машварат қилиб, муносиб тарҳ била буйрулсун. Агар устод Ҳасан Али тортқон бурунғи тарҳ бордур, худ ўшандоқ — ўқ тамом қилсун, йўқ эрса, иттифоқ била бир ширин тарҳлик иморат солсун».

Шоҳ Бобурнинг яратувчанлиги, темурий шаҳзодалар фақат юрт забт этмоқ эмас, шу юртни қуриш, обод этишни ҳаёт мазмунига айлантирганига гувоҳ, бу сатрлар! Бунда Бобур «нимкора иморат»ларни битиришдан тортиб янги режа ва тарҳлар билан бинолар қуришни аниқ, пишиқ кўрсатма-маслаҳатини бермоқда. Бунда ҳатто муҳандислар (Ҳасан Али, Султон Муҳаммад) ҳам аниқ кўрсатилган. Бу мисолда шоҳ Бобурдан кўра мушоҳадакор, андишали ота Заҳириддин Бобур кўз ўнгимизда ҳувайдо. У ўғлига иморат тарҳи ва муҳандис шахсиятини аниқ белгилаб берса-да, бу фикрини ҳукм даражасига етказмайди, балки ўғли Ҳумоюн ва бошқалар иззат-нафси, ҳурмати туфайли маъқул тарҳ ва шаклни танлашни уларнинг ихтиёрига қолдиради. Шунинг ўзи ҳам фарзанд тарбиясининг улкан усули, албатта.

«Бобурнома»да муаллифнинг суғориш, боғ яратиш, яратганда ҳам уни «гўнияли ва тарҳ» билан яратиш борасида кўп сўз юритганини кўрамиз. Бобур бобоси Амир Темур сингари тасарруфида бўлган ерларнинг турли жойларида улкан иморатлар ва саройлар яратди. У яратган боғлар ҳисобсиз, барчаси юксак дид ва эстетик талаблар асосида қурилган бўлган. Шу боис унинг Ҳумоюнга ёзган бу мактубида ҳам боғ ва суғоришнинг муаммо, масалалари ўртага қўйилганлиги табиий. Бобурнинг бу фикрлари ҳаваскор боғ яратувчи ёки ариқ ўтказувчининг мушоҳадаси эмас. У ернинг рельефи, паст-баландлиги қатори бу ерларнинг суғоришга муҳтож ёки йўқлиги, боғнинг табиий жойланиш мавқеи, тупроқ таркибига алоҳида эътибор беради. Маҳал, ер, тупроқ, сув, суғориш компонентини албатта мувофиқ дарахт, гул, бута, ўсимлик билан бир таркибда тузади, уйғунлаштиради, натижада эстетик талабга мос боғ вужудга келади.

Бобур Ҳумоюнга бу ҳақда нега ёзмоқда? Бизнингча, бу отанинг ўғилга юрт бошқаришга оид ўгитлари, қолаверса васияти. У боғ яратар экан, унга «Назаргоҳ» номини беради ва уни янада кўзга кўриниши учун ўғлига «яхши ниҳоллар тикмак керак» деб буюрганнамо оҳангда амр қилади.

Бобур мактубнинг давомида Ҳумоюнга Ҳиндистондан борган аскару беклар учун жой тайёрлашни, бу масала давлат сиёсати эканлиги («Ҳиндистондан борғон черик тор ерда танқислиқ ҳам тортарлар, вилоят ҳам хароб бўлур») уқдириб, ўзи шароб ичишдан тавба қилганлиги, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор Валининг «Волидия» қасидасини туркий тилга таржима қилгандан сўнг бу тавбага астойдил амал қилганини билдиради. Бу сатрларда шоҳ Бобур умрининг анча вақтини чоғир базмларига беҳуда сарф этгани, май давлат бошқариш ишида жиддий тўсиқлигини Ҳумоюнга насиҳат тариқасида етказиш нияти ҳувайдо. Лекин бошидан май, чоғир савдоси ўтган Бобур бирданига ўғли Ҳумоюнга май ичмасликка ҳукм этиши вақтли эканлигини, аммо онда-сонда,ноилож ҳолда чоғирни ўғли ҳамкосалари, фидойи дўстлари билан баҳам кўргани маъқуллигини ёзиб: «Сиз ҳам тавба қилинг. Суҳбат ва чоғир ҳамсуҳбат ва ҳамкоса била хуштурким, била суҳбат туткайчисизларким, била чоғир ичкайсиз. Агар ҳамсуҳбат, ҳамкоса Шераҳмад ва Ҳайдарқулидур, худ бу тавбанинг хили ашколи йўқтур» деб содиқ дўстлари мисолини келтиради. Шу насиҳатда ҳам мушоҳадакор, дунё кўрган, андишали ота, шоҳ Бобурнинг дунёқараши мавжуд.

Биз Заҳириддин Бобурнинг ўғли Ҳумоюнга ёзган бир мактубининг мазмуни орқали унинг муаллифининг дунёқарашига дахлдор жиҳатларни аниқлашга уриниб кўрдик. «Бобурнома» — муаллифининг қалб ойнаси, Бобурнинг фарзандларига, яқинларига мактублари ана шу ойна ўрнашган хонанинг калити. Шу боис, бу мактуб темурий шаҳзодалар иш йўриғи, давлатдорлиги, ахлоқи ва эстетик тафаккурининг бир жиҳати сифатида ҳам қадрли, биз учун.

Ҳасан ҚУДРАТУЛЛАЕВ,
филология фанлари номзоди,
доцент.

Каттақўрғон шаҳридаги «Зардўзи» кичик корхонасида тайёрланаётган зардўзлик маҳсулотларининг довруғи чор атрофга таралган. Чеварлар бутун қалб қўрини бериб тикаётган келинсарполар, нимча, пешонабанд, куёвларбоп, тўн, зар камар, белбоғларни ҳамма ҳавас билан харид қилмоқда.

СУРАТЛАРДА: кичик корхона раҳбари Д. Нарзуллаева ва зардўзлар Р. Шералиева ҳамда Г. Бозорова; зардўз Ф. Тошева.

Т. Норқулов (ЎзА) тасвирга олган.

Спорт, Спорт, Спорт, Спорт, Спорт, Спорт

ТЕННИСЧИЛАРИМИЗ БИРИНЧИ ГУРУҲГА ЙЎЛЛАНМА ОЛИШДИ

Терма жамоамиз мамлакатимиз тенниси тарихида бирин марта норасмий жаҳон чемпионати ҳисобланган «Дэвис кубо учун баҳсларда Осиё ва Океания минтақасининг биринчи гур мусобақаларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Бунга теннисчиларимиз «Динамо» теннис мажмуида Таила терма жамоаси билан бўлган учрашувда иккинчи куниёқ, я учрашув охирига етмасдан муваффақ бўлишди. «Дэвис кубо тартиб-қоидасига биноан терма жамоалар тўртта яккалик ва би жуфтлик баҳсларини ўтказишади. Дастлабки куни икки уч шувда ҳамюртларимиз Олег Огородов ҳам, Дмитрий Томашев ҳам ўз рақибларини мағлубиятга учратишди. Кейинги куни бу икки теннисчимиз жуфтлик баҳсларида ҳам ғолиб чиқ ҳисобни 3:0 га етказишди ва сўнгги куни икки учрашув натиж сидан қатъий назар (уларда ҳам ҳамюртларимиз ғолиб чиқишд Осиё ва Океания минтақасининг биринчи гуруҳига йўлланма қўлга киритишди.

Эслатиб ўтамиз, теннисчиларимиз 1994 йилдан буён «Дэвис куб ги» баҳсларида қатнашиб келишаяпти ва бир марта мағлубия учраган. Ҳам- юртимиз Олег Огородов эса шу кунгача бирор ма ўзининг яккалик баҳсларида мағлубиятга учраган эмас.

ДЎРМОНОВНИНГ «ОЛТИН» ТЎПИ

«Нефтчи» — «Навбаҳор» жамоалари ўртасидаги учрашувнинг дақиқасида наманганликлар дарвозасини иккинчи марта аниқ н шонга олган «Нефтчи» клуби ҳужумчиси Рустам Дўрмонов нафа ўз жамоасининг ғалабасини таъминлади, нафақат «Навбаҳор» клуб нинг бу йилги мавсумда биринчи марта мағлубиятга учраши сабабчиси бўлди ва нафақат мамлакат бешинчи миллий чемпио тида киритган тўпларини 17 тага етказиб тўпурарлар орасида пеш дам бўлиб олди, балки...

Бу «олтин» тўпнинг қиймати шундаки, у Рустамнинг Ўзбекист чемпионатлари, кубок ўйинлари, расмий учрашувларда киритган ж ми тўплари сонини юзтага етказди. Шундай қилиб, Рустам Дўрм нов мамлакатимизда юзлик довонни забт этган иккинчи тўпурар «Соккер — 100» клубининг Олег Шацкихдан сўнг иккинчи фахр аъзоси бўлди.

Расул ЖУМА
«Халқ сўзи» мухби

Луқма

ОТИ БОРУ, ЎЗИ ЙЎҚ...

Тошкент вилояти, Оққўрғон туманидаги 14-ўрта мактабнинг очиқ деразаларидан ўқитувчиларнинг мулойим, меҳрибон овозлари эшитилиб туради. Ҳовлиларда, йўлакларда жимжитлик ҳукмрон. Фақат танаффуслардагина қувноқ шовқин бошланади, бир зумдан кейин яна аввалгидек сокинлик.

Ана шундай ҳаёт келаси йилнинг ўрталаригача давом этади. Унгача илк бор мактаб остонасидан ўтганлар ҳарф танийди, дунё танийди, фанлардан тушунчалар олади. Эрта-индин мустақил ҳаётга йўлланма оладиганлар аниқ фанлар бўйича билимларини мустаҳкамлаб, бир мутахассисликни эгаллаш учун тайёрланадилар. Бунинг учун дарсликлар ва ўқув қуроллари етарли бўлиши керак. Бу ҳақда мактаб директори Аҳтам Тўраев шундай дейди:

— Мактабда таълим олаётган 300 нафарга яқин ўқувчи 17 та синфхоналарда ўқийди. Уларга 32 нафар фан мутахассиси сабоқ беради. Бу йилги янгилик шуки, 1-синф ўқувчиларига лотин алифбоси ўргатила бошланди.

Лекин ўқув йили учун берилган жами дарсликл сони ўқувчилар сонига солиштирилганда жуда кам ми дорни ташкил этади. Ўзбек адабиёти боланинг маън вий оламини бойитадиган энг зарур дарслик ҳисобл нади. 8-синф учун шу дарсликдан бешта олганм холос. Яна 54 та етмайди. Химия дарслигидан 45 инглиз тили дарслигидан 25 та китобга муҳтожми Бошқа дарсликлар ҳам етишмайди. Тумандаги бош мактабларда ҳам аҳвол мана шундай. Яхшиям аввал йилларда фойдаланилган дарсликларимиз бор. Ула дан кўпчилигини фан ўқитувчилари ва кутубхоначил ямаб, фойдаланишга ярoқли қилиб қўйишган. Бу м салани ижобий ҳал этишда халқ таълими ходимла ҳам ёрдам бера олмаяптилар.

Бир вақтлар «Оти бор-у, ўзи йўқ» деган эртак б ларди. Наҳотки бугун маънавият ҳақида жон куйд рилаётган бир пайтда, ўқувчилар маънавий олами бойитадиган ва илм ўргатадиган дарсликларни топо май юраверсак...

Темур ҲАЙДАРО

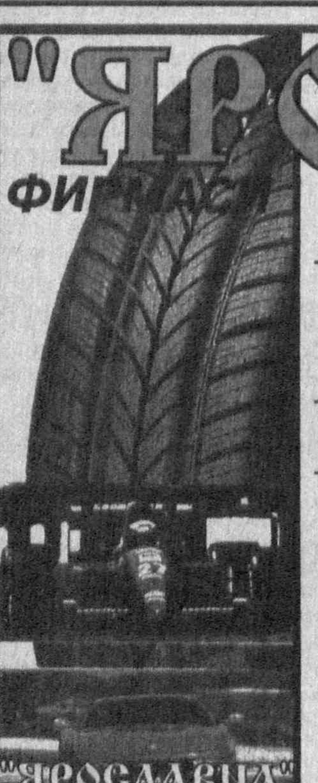

"ЯРОСЛАВНА"

ФИРМАСИ сотиш учун таклиф қилади:

- GOODYEAR шиналари: 175x70 R13, 185x70 R13, 185x65 R14, 205x70 R14, 260x508, 320x508;
- кенг турдаги автомобиль мойлари ва суюқликлари;
- енгил автомобиллар учун аксессуарлар.

Ҳақини исталган шаклда тўлашингиз мумкин.

Манзил: Тошкент ш., Чехов кўч., 18.
Тел.: 54-99-42. Факс: 54-63-88.

СИЗНИНГ АВТОМАШИНАНГИЗ
ЯХШИ ВА СОЗ БЎЛИШИГА
ЁРДАМ БЕРАМИЗ

ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРХОНАДАН АРЗОН НАРХЛАРДА
ҚУЙИДАГИЛАР СОТИЛАДИ:

** ТЕГИРМОНЛАР УЧУН ВАЛЛАР
- БЗН 1000x250;
- БВ 1000x250.

** 50 кг ва 15 кг
СИҒИМЛИ ПОЛИПРОПИЛЕН ҚОПЛАР.

Тўлов шакли: нақд пул ўтказиш ва вексел билан.

Манзилгоҳ: 700083, Тошкент шаҳри, Правда Востока кўчаси, 26.

DM FIRMA DEMIR

Тел.: 30-40-42, 41-87-73, 33-81-48, 33-06-00, 42-27-43, 42-06-73.

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ БЕРИЛГАН КРЕДИТЛАРИГА ҲАМДА ЮРИДИК ШАХСЛАРНИНГ ДЕПОЗИТЛАРИГА ВА АҲОЛИНИНГ ОМОНАТЛАРИГА ОИД ФОИЗ СТАВКАЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ 1996 ЙИЛ АВГУСТ ОЙИ МАЪЛУМОТЛАРИ

миллий валютада

	ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ НОМИ	ЎРТАЧА ФОИЗ СТАВКАСИ			
		ЮРИДИК ШАХСЛАРНИНГ ДЕПОЗИТЛАРИ БЎЙИЧА	АҲОЛИНИНГ ОМОНАТЛАРИ БЎЙИЧА	ҚИСҚА МУДДАТЛИ ССУДАЛАР БЎЙИЧА	УЗОҚ МУДДАТЛИ ССУДАЛАР БЎЙИЧА
1	Ўзсаноатқурилишбанк	27	*	50	52
2	Пахтабанк	45	30	57	61
3	Халқ банки	*	73	59	15-20
4	Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки	10	46	65	38
5	Тадбиркорбанк	46	54	67	53
6	ЎТ банк	*	*	**	**
7	"Тошкент" деҳқон-қурилиш банки	*	*	64	**
8	Ўзавиабанк	*	*	**	**
9	"Ипак Йўли" банки	*	48	60	**
10	"Турон" банки	30	44	54	60
11	Сармоябанк	*	*	70	**
12	Савдогарбанк	58	30	49	48
13	Наманганбанк	*	30	50	**
14	Андижонбанк	60	61	61	**
15	Ўзмевасабзавотбанк	*	48	61	**
16	Ўзгеолбанк	*	20	72	**
17	Қурилиш-тижорат банки	*	35	50	**
18	Ўзенгилсаноатбанк	47	20	53	**
19	Парвинабанк	*	30	40	**
20	Олимбанк	*	*	70	**
21	Умарбанк	*	50	**	**
22	Трастбанк	*	14	**	50
23	Ғаллабанк	35	27	47	60
24	Алоқабанк	37	35	62	**
25	Приватбанк	*	*	**	**
26	Саёҳатинвестбанк	*	20	48	**
27	Заминбанк	18	20	52	36
28	"Асака" банки	46	11	31	**
29	Тошкентуйжойжамғармабанк	20	45	58	**

**) - ҳисобот ойида юридик шахсларнинг депозитлари ва аҳолининг омонатлари жалб этилмаган.*
***) - ҳисобот ойида кредитлар берилмаган.*

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР: Парламент 33-57-34; Хатлар 33-07-48; Мерос ва қадриятлар 36-29-89; Қишлоқ хўжалиги 36-07-94; Иқтисодиёт 36-36-65; Маънавият 36-35-60; Тунги муҳарририят 33-10-28. Эълонлар 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ҳ. Сатторов,
Навбатчи — Р. Жумаев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0509 31671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топшириш вақти—21.00 Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 21.17 1 2 3 4 5 6